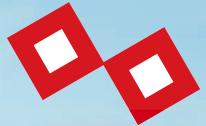

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE 108

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

11

STUDENI
2016

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izšao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski
planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Preplata i informacije
Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
<http://www.hps.hr>

Uredništvo

E-mail adresa
za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Tisk

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tržilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palмотићева 27,
10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
Ivan Hapač
prof. dr. Darko Grundler
Faruk Islamović
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom elektroničke ili redovne pošte. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati u digitalnom formatu (elektroničkom poštom, na CD-u ili DVD-u, u originalnoj veličini (bez smanjivanja), ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Preplata

Godišnja preplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Preplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, treba biti upisan Vaš preplatnički broj.

Godišnja preplata za inozemstvo iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na preplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka je 15 kuna (+ poštara).

Vaš preplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se preplatiti

Zainteresirani za preplatu na časopis trebaju se telefonom, elektroničkom poštom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Godišnja preplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi preplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Preplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini preplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za preplatu, a preplatnicima pravnim osobama računi.

472

140 godina planinarstva u Istri

487

25. obljetnica Planinske satnije »Velebit«

494

Vijencem vrhova južnog Papuka

497

Šah-mat na Velikom Stolcu

Sadržaj

Članci

- 472** **140 godina planinarstva u Istri**
Vladimir Rojnić
- 487** **25. obljetnica Planinske satnije »Velebit«**
Darko Berljak
- 492** **Memorijalna planinarska obilaznica »Vila Velebita«**
Alan Čaplar
- 494** **Vijencem vrhova južnog Papuka**
Hrvoje Tržić
- 497** **Šah-mat na Velikom Stolcu**
Željko Brdal
- 500** **Prvo ispitivanje speleološkog užeta u Hrvatskoj**
Vlado Božić

Tema broja

140 godina planinarstva u Istri

Naslovница

Jutro u Zavižanskoj kotlini,
foto: Marko Lukačević

Rubrike

- 502** **Planinarski putovi:** Premještanje staze kod planinarskog doma na Okiću, Uređen pristup Cerinskom viru
- 504** **Franjo Marković (1919. – 2016.)**
- 505** **Speleologija:** Održan 6. Speleo-film festival
- 505** **Alpinizam:** WICM – Međunarodni ženski alpinistički skup u Walesu
- 507** **Vijesti:** Opća skupština UIAA, IMS i MMM, Obilježena tužna obljetnica na Vlaškom gradu, »Vinkovačke jesenik« na dugootočkom Orljaku, Dilj-gora popločana stopama školaraca, Kapelaši na Kavkazu, »Kapela« svoj dan obilježila radno, Izlet »Tragom putopisa Julija Kempfa – Izvor Orljave«, Ivan Štefićar – 44 i pol sata trčanja k ostvarenju višegodišnjeg sna
- 519** **Kalendar akcija**
- 519** **Naručite planinarski kalendar za 2017. godinu!**

140 godina planinarstva u Istri

Vladimir Rojnić, Pula

Istarske su planine privlačno odredište ljubitelja netaknute prirode i panoramskih vidika. Osim rekreacije, boravak u tom djeliću Dinarskoga gorja omogućuje upoznavanje raznovrsne baštine i stanovnika gorskog prostora.

Istarske se planine protežu jugozapadno od europskoga cestovnog pravca E-61 Kozina – Rupa – Matulji. Tu je najprije planinski greben Ćićarije, koji počinje u zaledu Trsta, manjim se dijelom nastavlja u Sloveniji, a najvećim se dijelom proteže i završava u Hrvatskoj. Na Ćićariju se nadovezuje impozantan masiv Učke, čija istočna strana pada strmo u Kvarner, a južni greben blagim spustom završava u Plominskom zaljevu. Uz najpopularniji vrh Vojak, visok 1396 metara, na Ćićariji i Učki diže se dvadesetak vrhova viših od tisuću metara, a u središnjoj Istri i na Labinštini ima još desetak nešto nižih, ali vrlo zanimljivih vrhova. Do većine njih vode planinarski putovi.

Planinarstvo u Istri¹ razvija se u razdobljima postojanja četiriju država: Austro-Ugarske, Kraljevine Italije, FNR (SFR) Jugoslavije i Republike Hrvatske. U ovom se članku govori o planinarstvu u hrvatskom dijelu istarskih planina, koje se protežu na području današnje Istarske i Primorsko-goranske županije. Osim istarskih, u Istri stalno djeluju i riječka planinarska društva, a povremeno društva iz Trsta, Zagreba i drugih

140
godina

planinarskih središta. Dakako, postoji i stalna suradnja planinara iz hrvatskog i slovenskog dijela Istre.

Prema nomenklaturi sportova HOO-a, planinarstvo kao rekreacijski sport obuhvaća planinarenje, alpinizam i ledno penjanje. Ostale srodne djelatnosti, kao što su speleologija, sportsko penjanje, brdsko trčanje i slično, razvijale su se u Istri manjim dijelom u planinarskim društvima, a većim dijelom samostalno. Stoga će one biti prikazane samo u najosnovnijim crtama.

Zora na Učki

Početkom novoga vijeka počinju se pojavljivati prvi zapisi o pohodima u istarske planine. U mirnim razdobljima, kada nije bilo ratova ili razbojstava, Ćićariju i Učku posjećuju prirodoslovci, putopisci i državnici, što se znatno pojačalo s početkom buđenja nacija u Europi, od sredine 19. stoljeća nadalje. Pretplaninarsko razdoblje dobro je istraženo i opisano u mnogim knjigama i člancima. Među njima se ističe knjižica Saše Dmitrovića »Bitne i spomena vrijedne činjenice o Učki«, objavljena 2010. u nakladi JU-a »Park prirode Učka«. Najznačajniji događaj u tom razdoblju zbio se 4. lipnja 1852., kada je skupina Riječana izvela noćni pohod od Vele Učke na Vojak. Jedan od sudionika, odvjetnik Avelin Čepulić stariji, objavio je o tome u zagrebačkom časopisu »Neven« br. 29 od 15. srpnja 1852. članak pod naslovom »Zora na Učki«. Bio je to prvi posve planinarski putopis u hrvatskoj književnosti. U opširnom članku s mnogo domoljubnog naboja najzanimljiviji je izlazak na vrh Vojaka:

¹ Ove se godine navršava 140 godina organiziranog planinarstva u Istri. Saznajmo o istarskom planinarstvu bili bi okrnjena da nije bilo opsežnih istraživanja koja su proveli prof. Nerina Feresini i prof. dr. Željko Poljak, na čemu im ovom prilikom javno zahvaljujemo. Prof. Nerina Feresini istražila je prvo planinarsko društvo i u povodu njegove 100. obljetnice objavila knjigu »La società alpina dell' Istria 1876-1885« (Istarsko planinarsko društvo 1876-1885). Prof. dr. Željko Poljak proveo je sveobuhvatno povjesno istraživanje u povodu 120. obljetnice planinarstva u Istri, a rezultate objavio u planinarskim časopisima i knjigama od 1996. nadalje. U ovom sam članku dosadašnja istraživanja nastojao dopuniti novim saznanjima i prikazati recentna zbivanja u istarskom planinarstvu u proteklih 20 godina. U pripremi članka svojim su zapažanjima pomoći Darko Lukšić, Igor Eterović i Antun Finderle, na čemu im zahvaljujem.

NBYBN.

Zabavni i poučni list.

Odgovorni urednik:

Mirko Bogović.

Društvo hrvatskih časopisaca i novinara. Matice hrvatske stvara vrednost jednog i to u četvrtak na četvrtu sata. Cijena je po godini sa dve stotine kuna. Pošta: 1000 kuna. Prodaje se po cijeni od 100 kuna. Preplaća se po cijeni od 100 kuna. Predstavlja je gospodarsku i kulturnu vrednost.

Broj 29. U Četvrtak 15. Siječnja 1852. Tečaj I.

Zora na Učki.

Od. A. Č.

(4. Siječnja 1852.)

Tamo, gdje se vršelna Učka i zapadnoj dolini spušta, u litho samoti leži nekoliko ame tamo raztrešten kušač, koju istrienski ilirski narod „Vela Učka“ zove. Jedna ponetič više od stecu odušnjena kuča, leži kao predstava pokraj državnog drama na livo.

Noć je tih. Bljūd mješćano obusije postu okolicu. Kadak samo duje se kako razvoni zvono ovna predvodnika, kojem uverni čobanski pa hrapavim svojim lejanjem oduziva. A kad okom krenut prama zvuk, vidit kres, koji kojeg umoren pastirčad u dohovku svu slado počiva. Mješćana kolatina se jur do palunčika popelo, kađ al eto, stopati prozačim crstom koloski samotnu tisnu prekinu. Tri historijske studose za optovoranim muklin glasom „hoj“, a s kolosah slijeće drživo upali se kraj koste ločekoj kući. Stugivši kuću i „debrin voćerom“ nadzavise države, kuće-gazdu „dog daj!“ primi. Čověk srednjeg stisa, mjeru od bđele i nevolje istrešena licu, duboko utopljenih očiju, lèpši u urednih čortih u najboljoj dobi života, primi nas prizanu pravnu slavljanskom prostodostupostu u siromašni svijet stan.

Iz uskog predobja u tenuku kuhanju stupili, okuognjita na teh ležetih više ljudi opozivaju. Slala ih, koji po kuhišnji rasprširastu na pol ugasnja na ogoljatu vatru i mala na sliči viseće uljena svjetla, obasivaju liča na černoj tempiči tvrdin sanjam oborenja. Na licu njihovom čitao, da jim i u tihom sna hršta daju o jedu i nevolji svuda. Debelo kreplo zoja izpred teda mukom ili održavaju unutriku dočuvnu horbu tih junaka. Podignane haljine njihove i blizu ležeći Zub i molika dokazuju, da su ti judi članovi najuznajnog na ipak najviše prezrenog i zamarenog u džetavi stališta – najni potodlješkog. – Brizan kuće-gazda, vidiši zamisljenoši i smetnju našu, prostodostup svojom utišujušu nam reče: „hohle u kamoru!“ Stupiviši u oblijevu sobicu, u jednom katu vidisimo kuće gazdare, koja prenovešu se tekor sa sna spremase postejima, na kojih ležato na podu. U drugom katu čednim naklonem pozdravljaju čekiću njezinu opozivaju.

Putopis Zora na Učki na naslovnicu »Nevena«

»Pošto bi se penjao i gmizao od stijene do stijene drug uz vjerna druga, i pošto bi pest pomalo ostudenila od dohvata studene litice, a buru nas podobro propuhala – eto nas na cilju puta našega, eto nas na vrhuncu Učke. Poslije kratkog otpočinka na vrhu planine, eto – zora počne rudjeti. Veličanstven doista prizor!« (citat iz članka Željka Poljaka u NP-u br. 5-6/1963.)

Za ondašnje prilike bio je to vrlo smion pothvat. Vršni je dio Vojaka stjenovit, a u to vrijeme nije bilo nikakve staze. No skupina je očito imala planinarskog iskustva pa ih mali penjački detalji nisu plasili. Sve se zbilo pet godina prije osnivanja prve planinarske organizacije u svijetu, čuvenoga Alpine Cluba iz Londona, što taj događaj čini posebno važnim. U spomen na taj uspon, PD »Kamenjak« iz Rijeke prvog vikenda u srpnju tradicionalno organizira noćni pohod na Učku. Ushit pri doživljaju zore na Učki jednako je snažan kao onaj Avelina Ćepulića i drugova, premda uz malo sjete pri pomisli na ondašnji prirodan izgled vrha, bez intervencija ljudske ruke koje su uslijedile.

Dr. Antonio Scampicchio, idejni začetnik osnivanja »Società Alpina dell'Istria«

Aristokratsko doba

Dana 25. studenoga 1876. osnovana je u Pazinu »Società Alpina dell'Istria« (SAI). To je prvo planinarsko društvo, a prema današnjim saznanjima ujedno i prvo sportsko društvo osnovano na području današnje Istarske županije. Ima statut, potrebna upravna tijela, vlastitu himnu, knjižnicu pa čak i visinomjer (aneroid). Idejni začetnik i marljiv poticatelj SAI-a bio je dr. Antonio Scampicchio, odvjetnik iz Labina i istinski ljubitelj planina. Član je Cluba Alpino Italiano (CAI) i sudionik dvaju njegovih kongresa – 1871. u Bardonecchiji i 1873. u Bormiju.

SAI je u početku imao stotinjak članova. Na izlete se putovalo vlakom i kočijama, a ciljevi su bili Učka i arheološki lokaliteti iz rimskog doba. Za to je trebalo imati dovoljno slobodnog vremena i novca pa je članstvo bilo pretežito iz bogatog sloja talijanske manjine, koja je tada obnašala vlast u Istri. Kako piše prof. Feresini, članstvo je dijelilo političke ciljeve talijanske iredente, te je SAI bio pod stalnom paskom austrijske policije. Godine 1885. SAI se pripojio tršćanskome društvu »Società Alpina delle Giulie« i tako prestao postojati. Zanimljiv je detalj iz posljednjega dvodnevog izleta iz Pazina na Vojak, kada su članovi na istočnu stranu Čepičkog jezera prešli u improviziranom čamcu jer jezero tada još nije bilo isušeno.

Iste, 1885. godine, u Opatiji je osnovana sekacija bečkoga Austrijskoga turističkoga kluba – »Österreichischer Touristenklub – Sektion Abbazia« (ÖTK). ÖTK je osnovan radi obogaćivanja aristokratskoga i carskog turizma, čiji je procvat u Opatiji bio upravo na vrhuncu. Gradi se planinarska i

Planinarska kuća kraljevine Štefanije 1887.

izletnička infrastruktura: putovi i staze na Učku i Veprinac, planinarska kuća na Poklonu, vidikovci i šetnice. Kao najmarkantniji objekt, 1911. je dovršen vidikovac-kula na Vojaku, čime je visina vrha »poraslila« na 1401 metar. Sve je to i danas u funkciji, osim planinarske kuće na Poklonu koja je izgorjela u Drugom svjetskom ratu. Godine 1912. planinarsku kuću na Poklonu prisvojio je »Club Alpino Fiumano« (CAF) iz Rijeke. Po tome se naslućuje zastoj u djelovanju ÖTK-a te manji značaj talijanskog društva Società degli Alpinisti »Liburnia«, čije se djelovanje u Opatiji spominje 1892.

Početkom 20. stoljeća planinarstvo se vraća u Pazin. Godine 1906. osniva se hrvatsko-slovensko Istarsko planinarsko društvo, kao podružnica Slovenskoga planinskog društva iz Ljubljane. Prvi predsjednik prof. Luka Brolih okuplja članove iz pazinske carsko-kraljevske gimnazije, a društvo djeluje vjerojatno do 1918. kada Brolih odlazi iz Pazina. Kao protuteža, 1909. osniva se talijansko društvo »Società Escursionisti Istriani Monte Maggiore«. Društvo okuplja talijansko članstvo iz cijele Istre; brojno je i vrlo aktivno (izdaje godišnji bilten, ima biciklističku i speleološku sekciju) te djeluje do 1920.

Zastoj između dvaju svjetskih ratova

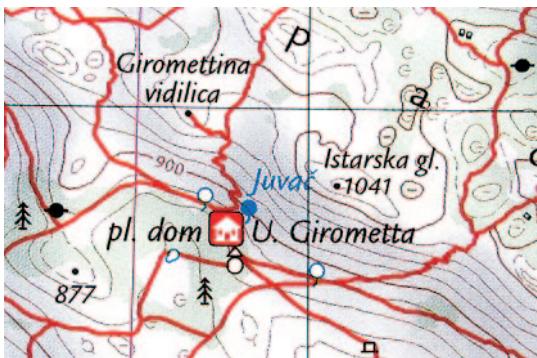
U razdoblju između dvaju svjetskih ratova, istarsko je planinarstvo doživjelo posvemašnji zastoj. Talijanski fašizam zabranio je sva hrvatska i slovenska društva, a uslijed progona i odnarodivanja u prvi plan izbjiga borba za goli opstanak. U istarskim špiljama i na planinama djeluju samo talijanska društva iz Trsta i Rijeke. Istarsko planinarstvo hrvatskog predznaka tek tinja na području Kraljevine SHS, čekajući da dođu bolja vremena u samoj Istri.

Godine 1925. speleološki klub »XXX Ottobre« iz Trsta istražuje jamu kod Rašpora (tal. Abisso Bertarelli, slov. Žankana jama). Izmjerom dubine od 450 m (barometrom) jama kod Rašpora postaje svjetska senzacija, kao tada najdublja poznata jama na svijetu. Nažalost, sve završava najvećom tragedijom u povijesti istarske speleologije. U kolektivnom sjećanju okolnih sela i danas je prisutna pogibija njihovih suseljana, braće Blaže i Karla Božića (nespeleologa), koji su pomagali u izvlačenju opreme.

Na području Učke i istočne Ćićarije vrlo je aktivan riječki CAF, što se ogleda u brojnosti planinarskih objekata. Osim prije prisvojene planinarske kuće ÖTK-a na Poklonu, CAF u Kastavskoj šumi uređuje planinarsko sklonište »Rifugio Egisto Rossi« (poslije planinarska kuća »Lisina«), te sjeverno od Planika planinarsko sklonište »Rifugio Adolfo Paulovaz« (Bončića kuća). Zanimljivo, CAF je između dvaju svjetskih ratova imao i planinarsko sklonište na razglednom grebenu Šiji iznad Dola (oko 1000 m), koje danas ne postoji. Eto ideje za ponovnu valorizaciju toga dijela Ćićarije, omiljenog među ljubiteljima planinskih bespuća.

Od 1929. do 1935. u Kastvu, koji je ostao u sastavu Kraljevine SHS, djeluje mala podružnica HPD-a »Učka«. Usmjerena je pretežito na Obruč i izvor Rječine (tamo je izgradila most). Preko krute državne granice tek se manje skupine planinara ohrabruju za poneki pohod na Učku. Njezin je obris stalno u vidokrugu i neodoljivo privlači sa svih strana. Snaga te privlačnosti odvodi ratne 1942. i dvije Pazinjanke na vrh Učke. Bile su to poštanska službenica Milena Stranić i učiteljica Dora Bratulić. Unatoč skromnom iskustvu, njihova se avantura uspješno okončala. U Pazinu i okolicu taj se pothvat naveliko prepričavao i od mnogih su dobivale pohvale.

Godine 1931. započinje se razvijati alpinizam u Veloj dragi. Tada su legendarni alpinist Emilio Comici iz Trsta i njegov pratitelj Stauderi u nekoliko pokušaja svladali sjevernu stijenu Velikoga tornja. Impozantni klanac sa svojim kamenim tornjevima tada je još bio djevičanski netaknut (bez tunela), te je nazvan Istarskom Kapadokijom (Cappadocia istriana). S vremenom je Vela draga postala poznato penjalište, na kojem su mnogi hrvatski i europski alpinisti stekli dragocjeno iskustvo.

Istarska glavica na Mosoru (1934.)

Kao trajan podsjetnik na istarske planinare Hrvate iz toga razdoblja ostao je zapis na zemljovidu Mosora. Naime, kamena glavica Ljuvaštica (1041 m) sjeveroistočno od »Doma kraljice Marije« (danasa doma »Umberto Girometta«) na Mosoru, prozvana je 1934. Istarskom glavicom. Na taj je način HPD-ova podružnica »Mosor« odala priznanje članovima gornjoprivimorsko-istarskoga kluba »Kras«, u znak zahvalnosti za sudjelovanje u pošumljavanju okolice planinarskog doma. Nadasve lijepa gesta splitskih planinara!

Tijekom Drugoga svjetskog rata istarske su planine pružile utočište istarskim partizanima (logistiku, bolnice). Brojni spomenici uz planinarske putove svjedoče o odmazdama fašista nad lokalnim stanovništvom. Na njima su nizovi imena, a najdulji je onaj u selu Lipi, gdje je stradalo 269 nedužnih žrtava. Istarski planinari posebno njeguju Memorijalni pohod na Učku u spomen na pazinski proglašenje Istre s maticom Hrvatskom, koji riječki PD »Kamenjak« tradicionalno organizira treće nedjelje rujna.

Na krilima radničkih sindikata i opatijskog turizma

Na pojavu prvoga istarskoga planinarskog društva nakon Drugoga svjetskog rata trebalo je čekati do 1950. godine. U Raši se tada osniva PD »Rudar«, koji djeluje uz potporu Istarskih ugljenokopa Raša. Ubrzo osniva speleološku sekciju (bila je druga u FNRJ!), koja pomaže u istražnim radovima u rudniku. U eri »udarnika« i »bratstva i jedinstva« putuje se na planinarske pohode po FNRJ. Nekoliko se godina koristi planinarski dom kraj Raše, koji potom preuzima odred izviđača »Mate Blažina«

iz Labina. PD »Rudar« djeluje desetak godina, do početka krize rudarenja na Labinštini.

Potkraj iste, 1950. godine, u Opatiji je osnovan PD »Opatija«. Na tradiciji austrijskog ÖTK-a i oslođeno na opatijski turizam, to društvo djeluje neprekidno sve do danas. Na taj način postaje uzorom mlađim društvima, kojih se s popularizacijom planinarstva osniva sve više i više. Osim uspona s Kvarnera na Učku, planinari iz PD-a »Opatija« markiraju i održavaju uspone na susjedne vrhove (Planik, Brložnik, Orjak) te na južni dio grebena Učke, do Sisola. Upravljaju planinarskim objektima na Poklonu i u Kastavskoj šumi (danasa pansion »Učka« i bivša planinarska kuća »Lisina«), koje im lokalna samouprava redom oduzima. Konačno, 1965. u prigodi 20. obljetnice oslobođenja Istre otvaraju vlastiti planinarski dom na Poklonu (922 m), izgrađen na temeljima nekadašnje gospodarske zgrade pretežito dragovoljnim radom i zalaganjem članova. Od tada pa do danas taj je dom važno mjesto susreta istarskih planinara. Tamo se donose najvažnije odluke te organiziraju brojni tečajevi, predavanja i izložbe.

Godine 1953. u Čepiću se osniva PD »Planik«, koji sljedeće godine premješta svoje sjedište u Pazin. Na taj se način planinarstvo ponovno vraća u središnju Istru i tijekom dvaju desetljeća ostvaruje zavidne uspjehe. PD »Planik« ima brojne sekcije: izletničku, alpinističku, skijašku, speleološku, omladinsku, pionirsku te sekciju za markiranje. Ujedno ima podružnicu u Labinu. Skromna finansijska sredstva nastoju dopuniti preko sindikalnih organizacija Istre. Osim brojnih

PD »Rudar« iz Raše 1950.

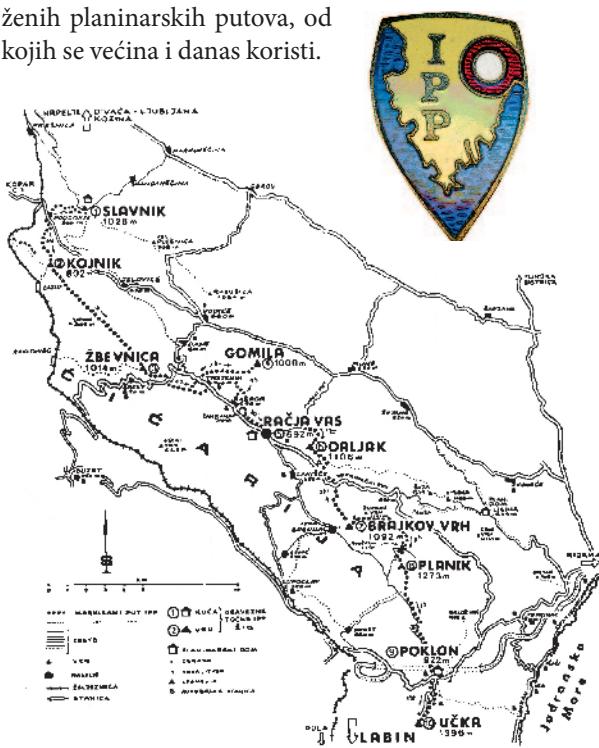
izleta, posebno u slovenske planine, valja spomenuti akciju markiranja »partizanskih putova« na trasi Učka – Vranje – Lupoglav – Brgudac – Planik, s odvojkom za Semiće. Stručnu pomoć pruža poznati planinar iz Rijeke Ivo Gropuzzo. PD »Planik« djeluje do 1975., kada Drago Opašić - Billy osniva u Pazinu prvo istarsko speleološko društvo pa se zanimanje prebacuje na istraživanje Pazinske jame i drugih speleoloških objekata.

Osamdesete i devedesete godine 20. stoljeća razdoblje su burnoga rasta istarskog planinarstva, u kojem ono uglavnom poprima obrise kakve danas poznajemo. Nažalost, strastveni početak toga razdoblja obilježen je nizom tragičnih dogadaja. Vrh Brana u Kamniškim Alpama bio je koban za trojicu alpinista pripravnika iz Pule. Godine 1970. na grebenu Šije pogiba Ninoslav Slamar, član AO-a »Beograd« (na studiju), dok 1975. na sjevernoj padini pogibaju Milan Tomše i Slobodan Igrec, članovi sekcijs PD-a »Kamenjak« u pulskom Uljaniku. Godine 1974. na prilazu špilji Hajdovoj hiži pogiba i Gordana Keba iz Pule, polaznica speleološke škole PDS-a »Velebit« iz Zagreba (na studiju). Te su tragedije bile uzrok stišavanju planinarskog zanosa u sljedećih nekoliko godina, a vjerojatno su pridonijele i kratkom vijeku tek osnovane sekcijs PD-a »Kamenjak« u Puli.

Međutim, istovremeno dolaze poticaji iz drugih sredina, i to u tri usporedna procesa. Dok PD »Opatija« stalno djeluje na Učki, a PD »Željezničar« iz Zagreba osniva Istarski planinarski put »Labinska republika« na Ćićariji, dotele PD »Kamenjak« iz Rijeke osniva sekcijs po Istri, koje ubrzo prerastaju u samostalna društva. Stoga ta tri društva možemo opravdano smatrati mentorima suvremenog istarskog planinarstva.

Dana 1. svibnja 1971. održan je u Labinu veliki narodni zbor u povodu 50. obljetnice Labinske republike. Na preporuku ondašnjih političkih struktura, PD »Željezničar« iz Zagreba organizira uoči obljetnice Labinske republike pješački pohod kroz Istru. Za tri dana 45 planinara prehodalo je oko 100 kilometara od Ankarana do Labina i priključilo se svečanosti u Labinu. Vizure Ćićarijskih vrhova i Učke zarazile su svojom ljepotom zagrebačke planinare i pobudile u njima želju da pomognu popularizaciji planinarstva u Istri. Tako je PD »Željezničar« uz potporu planinarskih saveza Hrvatske i Slovenije te lokalnih vlasti

započeo trasirati i 1. svibnja 1976. svečano otvorio planinarsku obilaznicu Istarski planinarski put »Labinska republika«. IPP LR linija je obilaznica od Slavnika do Vojaka, duljine oko 60 km, s 10 kontrolnih točaka. Prva je varijanta vodila bijelim cestama kroz Ćićarijska naselja, ali je ubrzo podignuta na središnji greben, preko vrhova Kojnika, Žbevnice, Gomile, Orljaka, Brajkova vrha i Velikog Planika. Inicijator, autor i glavni organizator IPP LR-a bio je Josip Sakoman. Presudni su bili njegovi uspješni kontakti s lokalnim vlastima i stanovništvom, bez čije bi pomoći bilo teško ostvariti tu zamisao. IPP LR opskrbio je vodičem-dnevnikom i značkama te zajedno s nekoliko planinara PD-a »Željezničar« uredio kontrolne točke na trasi. Uz pomoć planinara iz mnogih društava, a posebice iz PD-a/HPD-a »Željezničar« iz Zagreba i poslije HPD-a »Klikun« iz Pleternice, skrbio se o svemu gotovo tri desetljeća. Neumoran je pisac članaka i promotor IPP-a u javnim i planinarskim glasilima, tako da je do zatvaranja obilaznice 1998. prodano oko 5000 dnevnika, a IPP LR u cijelosti je prošlo 2146 planinara. Osim IPP LR-a, markirani su prilazi iz Jelovica, Buzeta, Roča, Lupoglava i Velih Muna te brojne kratice i spojni putovi. To je ukupno više od 150 km obilježenih planinarskih putova, od kojih se većina i danas koristi.

Sudionici prve istarske himalajske ekspedicije 1990.

Posjetio je Istru oko 200 puta, što u svojstvu voditelja skupine za trasiranje i održavanje IPP-a, što kao organizator planinarskih pohoda. Na inicijativu IPS-a i OPD-a »Koper«, u jesen 2014. grebenjski panoramski put Žbevnica – Golič nazvan je »Sakomanov put« / »Sakomanova pot«.

Godine 1981. planinarstvo u Pazinu uzdiže se i četvrti put, sada pod nazivom PD »Pazinka« i uz izdašnu potporu istoimene tvornice. Slijedi desetak zlatnih godina, s brojnim članstvom (više od 400) i izletima po cijeloj Jugoslaviji. Istovremeno PD »Pazinka« podupire osnivanje drugih društava, uključuje se u zajedničke akcije, npr. u izgradnju planinarske kuće »Korita«, i tako pomaže ukupnom razvoju planinarstva u Istri.

U istom razdoblju Pula je značajno privredno, vojno i turističko središte. Skupina planinara entuzijasta osniva 1982. PD »Glas Istre«. Studenti povratnici i doseljenici iz većih planinarskih središta (Zagreba, Rijeke) donose znanje i iskustvo, posebice mladi alpinisti školovani u Riječkom alpinističkom klubu (RAK-u), uz mentora Stanislava Gilića. Društvo se dinamično razvija i ubrzo broji više od 700 članova. Školjuju se generacije planinara, alpinista i vodiča te organiziraju brojna predavanja. Osnivaju se odsjeci (alpinistički, skijaški), sekcije (traverska, padobranska) i Stanica planinarskih vodiča Pula. Organiziraju se brojni planinarski izleti te petnaestak zapaženih alpinističkih uspona na najviše svjetske vrhove. Godine 1990. Antun Filipčić uspješno organizira i vodi I. Istarsku himalajsku ekspediciju na Pisang Peak (6091 m) u Nepalu, s 14 sudionika. Odmah po osnutku društvo

uređuje kratkotrajno sklonište na Žbevnici i potom sklonište u iznajmljenoj kući u Brestu, koje se koristi nekoliko godina. Godine 1987. započinje izgradnja planinarske kuće »Korita« (1010 m), na prekrasnoj lokaciji iznad Brgudca, uz istoimeni izvor. Uz 6250 dragovoljnih radnih sati planinara, te veliku pomoć mjesnih vlasti, mještana i susjednih društava, kuća je dovršena i svečano otvorena 1989. U tih desetak godina PD »Glas Istre« okuplja alpiniste i vodiče iz većeg dijela Istre te daje izvanredan doprinos

"PERUN" je glasilo planinarskog društva "Glas Istre" Pula, 43. Bitnica, divizija 9. Izradom iste rukovodili su Zdravko Baslin, Ivan Čipčić i Igor Sedmak. Ovaj broj "Peruna" izrađen je uz pomoć Tiskare Pula d.d. i nijezinih dječnjaka. Izrađenu je 60 primjeraka ovog broja "Peruna".

Časopis »Perun« PD-a »Glas Istre« 1993.

ukupnom razvoju istarskog planinarstva. To se najbolje vidi iz članka objavljenog u »Hrvatskom planinaru« (HP br. 7-8/1992) u povodu 10. obljetnice društva te prelistavanjem internoga glasila »Perun«, čijih 13 brojeva »Glas Istre« izdaje u razdoblju od 1988. do 1993.

U Umagu je 1983. osnovan PD/HPD »Planik«. Od početka je to vrlo aktivno društvo, organizira planinarske i skijaške izlete te popularizira planinarstvo u sjeverozapadnom dijelu Istre osnivajući podružnice u Bujama, Novigradu, Poreču i Buzetu. U početku okuplja oko 400 članova.

Godine 1984. od PD-a »Opatija« odvaja se dio planinara i osniva PD »Orljak«. Sa svojih 150 članova djeluje do smjene generacija, tj. oko 25 godina, i to pretežito na Učki i Ćićariji.

Razdoblje »radničkoga planinarstva« upotpnuje se tako s pet aktivnih planinarskih društava u Istri: »Opatija« i »Orljak« iz Opatije, »Pazinka« iz Pazina, »Glas Istre« iz Pule i »Planik« iz Umaga. Na Ćićariju i slovenske planine pretežito se putuje željeznicom, dok se na Velebit i ostala gorja bivše Jugoslavije putuje autobusom kroz novi tunel »Učka«. Istovremeno se na Ćićariji razvija sve bolja suradnja sa susjednim slovenskim društvima. Tako se 1987. na Slavniku osniva neformalna »Koordinacija istarskih planinarskih društava«, radi usklađivanja i potpomaganja aktivnosti. Na taj se način pomaže izgradnja planinarske kuće »Korita« te usklađuje održavanje putova i skrb o IPP LR-u.

Za vrijeme Domovinskog rata, od 1991. do 1995., zamire većina planova i aktivnosti. Brojni su istarski planinari na ličkom ratištu, a Antun Filipčić, kao dragovoljac, provodi cijeli rat u Planinskoj satniji »Velebit« na južnom Velebitu. Težinu tih dana dodatno je povećala smrt bujskog speleologa Vinicija Potleca, koji je 1993. poginuo roneći u sifonu Zelenog vira. Josip Sakoman i njegovi suradnici »željezničari«, svi već umirovljenici, 1994. odraduju svoje posljedne akcije obnovom markacija na IPP LR-u.

Procvat na prijelazu tisućljeća

Od Domovinskog rata do danas istarsko je planinarstvo doživjelo procvat i konačnu afirmaciju, kako na regionalnoj tako i na nacionalnoj razini.

Ponajprije, istarske planine kao valovi zaplju-snuše novoosnovana društva. To su redom PD »Skitaci« u Labinu, »Kastav« u Kastvu, »Lisina« u

Matuljima i »Knezgrad« u Lovranu. Sva su se ta društva, osim PD-a »Kastav«, s prosječno stotinjak članova, održala do danas i dala izvanredan doprinos razvoju planinarstva u svojim sredinama. PD »Skitaci« otvorio je novu planinarsku kuću Skitača (425 m) i Labinski planinarski put te izdao kartu LPP-a u mjerilu 1 : 60.000. Zahvaljujući tome, južni greben Učke i vrhovi Labinštine postaju pravi hit među domaćim i inozemnim planinarima. PD »Lisina« otvara Lisinski put (LP) po tajanstvenim vrhovima Kastavske šume. Uzorno i trajno njegeće rad s djecom i mladima, što biva prepoznato i priznato u Hrvatskoj i inozemstvu (PZS). PD »Knezgrad« otvara na Učki Babino sklonište (1012 m). Njegovi jesenski pohodi, uz lovransku »Marunadu«, postaju tradicija, a tu je i odličan blog Mirka Bjelana »Moj planinarski dnevnik«.

Po završetku Domovinskog rata i stara društva s novim elanom obnavljaju svoje aktivnosti. HPD »Planik« 1996. gradi planinarsku kuću »Žbevnica« (861 m) i otvara planinarsku obilaznicu »Buje – Buzet – Brest« (BBB), kao zapadni prilaz IPP LR-u. Time Žbevnica postaje omiljeno planinarsko odredište, pogotovo za lakshe ture i obitelji s djecom. U redovima PD-a »Pazinka« polako stasa, a 1999. se osniva, SPK »Hiperaktiv«, prvi sportskopenjački klub u Istri. U pulskom PD-u »Glas Istre« školju se nove generacije alpinista te na prijelazu tisućljeća Alpinistički odsjek ima tridesetak redovnih članova iz cijele Istre. Na Ćićariji »Glas Istre« prebacuje svoje djelovanje na područje oko planinarske kuće »Korita«. Tamo je 1995. dogovoren razgraničenje planinarskih putova po društвima, a za pročelnika istarskih markacista izabran je Boris Bičić. Nažalost, njegovom smrću zastaje planirano preuzimanje skrbi o IPP LR-u od HPD-a »Željezničar« i sustavno održavanje putova. Upravljanje IPP LR-om zapada u ozbiljne teškoće. Na grebenu Kojnik – Žbevnica sada je nova državna granica, a održavanje iz Zagreba, zbog smjene generacija i troškova koji su nadmašivali mogućnosti, postaje sve teže. Stoga na sastanku s istarskim planinarskim društвima 1998. na Poklonu HPD »Željezničar« službeno zatvara IPP LR. U toj situaciji PD »Pazinka« podmeće leđa i sljedeće desetljeće nastavlja održavati većinu putova u središnjoj Ćićariji. U tome samozatajno i ustajno prednjače Franjo Paulišić i Giovanni Sirotti. Iako se tada često putovalo u Trst, na policama knjižara gotovo neprimjetno prolazi pojava dnevnika IPP

Članovi HGSS Stanice Pula 2003.

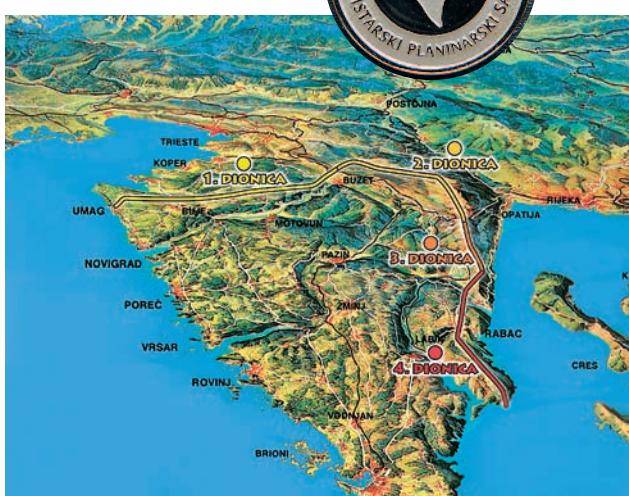
LR-a, prije rata prevedenog na talijanski. Premda naizgled prekasno, posebnu važnost tomu izdanju daje pridodana cjelovita planinarska karta Ćićarije mjerila 1 : 75.000. Staze je prehodao i kartu izradio Ettore Tomasi, prirodoslovac i planinarski spisatelj iz Trsta.

Potkraj stoljeća ponovno se pojavljuje potreba za udruživanjem istarskih društava u krovnu regionalnu organizaciju. Prvi se pokušaj zbio 1996., kada je na osnivačkoj skupštini za predsjednika izabran Antun Filipčić. No taj savez nije bio službeno registriran. Nakon pet godina, u novim je okolnostima 14. lipnja 2001. u Pazinu održana nova osnivačka skupština, na kojoj je osnovan Istarski planinarski savez (IPS). Osnivači su bili HPD »Planik« iz Umaga, PD »Pazinka« iz Pazina i PD »Glas Istre« iz Pule. Sjedište je IPS-a u Pazinu, a za prvog predsjednika izabran je poduzetni Milivoje Topić. Toga je puta IPS registriran pri nadležnom državnom tijelu i učlanjen u HPS.

Iste, 2001. godine, bilježimo još nekoliko važnih događaja. Iz redova najboljih istarskih alpinista i speleologa osniva se GSS HPS (poslije HGSS) Stanica Pula. Prvi je instruktor i nakratko pročelnik Antun Filipčić, a zamjenjuje ga Mladen Nikšić. Uz osnovnu djelatnost spašavanja u planinama, Stanica stalno pruža pomoći osiguravanjem velikih planinarskih pohoda te predavanjima u alpinističkim i osnovnim planinarskim školama. Ujedno daje stručnu pomoći alpinistima i planinarskim vodičima te logistički podupire veće markacijske akcije na terenu. Na taj način gorski spašavatelji postaju istarskim planinarnima stručni oslonac i etički uzor.

Istovremeno vidikovac-kula na Vojaku, simbol istarskih planina, proživljava svoje najveće iskušenje. Tek zahvaljujući ustrajnim prosvjedima planinara, brojnih udruga i žitelja ovoga kraja, uspjelo se sprječiti njegovo rušenje zbog gradnje novoga vojnog radara, koji je potom postavljen na obližnjoj lokaciji. Sljedeće je godine u organizaciji PD-a »Kamenjak« iz Rijeke na Učki uspješno održan »Dan hrvatskih planinara«, uz veliku radost brojnih planinara i lokalnih vlasti, presretnih što će s razgledne kule moći i ubuduće uživati u jednom od najljepših vidika u ovom dijelu Europe.

Uslijedilo je nekoliko godina marljivog rada, kako na razini IPS-a tako i u većini udruga članica. IPS na čelu s Milivojem Topićem inicira i provodi kampanju za reguliranje *enduro* i *off road* vožnje po Istri, organizira »Dan istarskih planinara« i prekogranične planinarske susrete. Usپoredno s time, ustrajno radi na uspostavljanju novog IPP-a od Umaga do Crne punte, pod gesлом »od mora do mora po zelenoj Istri«. U tu svrhu potiče i koordinira aktivnosti sedam društava na trasi novog IPP-a, koji je dugačak oko 150 km i ima 27 KT. Novi IPP svećano je otvoren 28. travnja 2006. u Bujama. Do danas je prodano 1800 vodiča i dodijeljeno 140 značaka, plus osam zlatnih značaka i priznanja za obilazak u jednom neprekinutom pohodu. U proteklim deset godina novi je IPP, uz Vojak, postao najčešće odredište i prepoznatljiv znak istarskog

Istarski planinarski put

planinarstva, a skrb za njegovu promociju i održavanje okosnica planinarskog zajedništva.

Na izbornoj skupštini IPS-a održanoj 2006. u Pazinu izabran je novi predsjednik Darko Lukšić, a sjedište IPS-a premješteno je u Pulu. Nastavlja se upravljanje IPP-om i organizacijom susreta »Dan istarskih planinara«, koji postaje tradicionalan. Nakon više od desetljeća održavanja proljetne utrke Lupoglav – Korita u prigodi Dana »Glasa Istre«, u Pazinu se 2005. osniva SD »Trickeri«, što predstavlja početak organiziranoga brdskog trčanja u Istri.

U tom su razdoblju plodni i planinarski spisatelji. Alpinist, himalajac i ekspediciski liječnik Dubravko Marković objavljuje alpinistički roman »Mreža bijelog pauka« i priručnik »Medicina za planinare«. Mirjan Rimanić objavljuje zbirku pjesama pazinskog speleologa Drage Opašića - Billyja »Istru ja va srcu nosin«.

U drugoj polovici prvog desetljeća ovoga stoljeća bilježimo osnutak najmlađe skupine istarskih planinarskih društava te pravu eksploziju planinarskih i srodnih aktivnosti, u čemu prednjači pulski PD »Glas Istre«. Uza sve bolju organizaciju brojnih izleta, traju zlatne godine istarskog alpinizma, uz afirmaciju sportskog penjanja i speleologije. PD »Opatija«, s pomlađenim rukovodstvom, dobiva nov zamah, te se više njegovih članova uspješno uključuje u HGSS Stanicu Rijeka i Stanicu planinarskih vodiča Rijeka, kojima organizacijski pripadaju. Svemu se priključuje Park prirode »Učka« logističkom potporom planinara i izdavanjem odlične planinarske karte u mjerilu 1 : 30.000, koja je i danas aktualna.

Na planinarske staze zakoračila su nova društva: »Montero« u Rovinju, »Elektroistra« u Puli i »Ćićarija« u Bujama. Posljednja dva preuzimaju održavanje dijelova IPP-a i prilaznih putova, a sva tri unose svježinu u izletničku aktivnost. To upotpunjuje višednevne, daleke planinarske ture, koje sve bolje organizira PD »Glas Istre«, posebice u atraktivna gorja južnog Balkana.

Pulski AO »Glas Istre«, koji sada vodi mlada generacija, na svom je vrhuncu i broji 40-ak članova iz cijele Istre. U lednom penjanju Iva Šverko je 2005. državna prvakinja u ženskoj konkurenciji, a Neven Brajković 2006. državni prvak u muškoj. Među ostalim brojnim pothvatima posebnu pozornost zaslužuju ispenjani smjerovi u 900-metarskoj stijeni El Capitanu u SAD-u. Godine 2006. Luka Labinjan iz Karobje i Zehriadi Vikić iz Delnica penju najduži smjer Muir Wall. Godine 2007. Biljana Težak iz PD-a »Glas Istre« i Sunčica Hrašćanec iz Zagreba penju smjer The Nose. To je ujedno prvi hrvatski ženski navez na El Capitanu. Kao kruna svega, 2008. uspješno je organizirana Istarska alpinistička ekspedicija na Cordilleru Blancu (Peru), pod vodstvom Nevena Brajkovića.

Na poticaj iz planinarskih društava ili samoinicijativno, u Istri se osniva niz sportsko-penjačkih i speleoloških udruga, koje se 2009. udružuju u svoje regionalne saveze, oba sa sjedištem u Puli. Sportsko-penjački savez Istarske županije pokreće Siniša Hrestak. On je dugogodišnji član Komisije za sportsko penjanje HPS-a i s Dinkom Jankovićem koautor priručnika »Sportsko penjanje«. Istarski speleološki savez pokreće Matej Mirkac, poslije i predsjednik Hrvatskoga speleološkog saveza.

Posljednjih pet godina obilježila su značajna postignuća u razvoju planinarske infrastrukture, kartografiji, medijima te povezivanju s krovnim planinarskim i sportskim udrugama. Na izbornoj skupštini IPS-a održanoj 19. travnja 2011. u Gračiću izabran je novi predsjednik Vladimir Rojnić te su primljene nove članice: PD »Skitaci« iz Labina, PD »Elektroistra« iz Pule i PD »Ćićarija« iz Buja. Iste, 2011. godine, IPS je primljen u Savez sportova Istarske županije. Nakon snimanja stanja na terenu, vodstvo IPS-a sa suradnicima iz svih istarskih planinarskih društava, uz stručnu pomoć Komisije za planinarske puteve HPS-a i HGSS-a, prihvatiло se višegodišnjih projekata i uspješno ih privelo kraju. U studenome 2014. dovršen je unos

podataka o putovima u Istri u Registar planinarskih putova HPS-a. Registar sadrži GPX tragove, zemljvide i osnovne podatke za 182 puta, čija je ukupna duljina 548 km, a dostupan je na stranici <http://info.hps.hr/putovi>. U prosincu 2014. u Lanišću je predstavljen turističko-planinarski zemljovid »Čićarija« u mjerilu 1 : 25 000, zajednički projekt HGSS-a i IPS-a. To je prvi cjelovit i suvremeni planinarski zemljovid Čićarije. Nakladnik je HGSS, a autori su Diego Košta i Vladimir Rojnić. U srpnju 2015. aktivirana je web stranica IPS-a www.istarskiplaninarskisavez.hr, čiji je autor Goran Šepić. Istovremeno, u suradnji s Istarskom županijom, IPS je na stranicu www.istria-trails.com postavio opise, GPX tragove i zemljvide 21 najljepše planinarske ture u istarskim planinama. Za potrebe navedenih projekata održana su dva markacijska tečaja, dva tečaja o rukovanju GPS uređajem i dva kartografska tečaja. Danas se može reći da je IPS polučio svoju svrhu jer u proteklih 15 godina uspješno potiče i usklađuje akcije od zajedničkog značenja za istarsko planinarstvo.

Tijekom snimanja GPX tragova na terenu, društva su dobila uvid u stanje svojih dionica IPP-a. Prihvatile su se posla pa je temeljito obnovljen najveći dio IPP-a te velik broj prilaznih i spojnih putova. Počevši od Gorana Blaževića iz Umaga, sve veći broj planinara obilazi IPP u jednom pohodu, a mnogi na njemu provode i godišnji odmor. Atraktivnih 150 kilometara IPP-a prolazi se obično za šest do deset dana. Od 2012. organiziraju se po IPP-u godišnji planinarski pohodi, a od 2013. i brdska utrka »100 milja Istre«, što je nesumnjivo pridonijelo njegovoj popularnosti.

Osim uređivanja planinarskih putova, društva su poduzela i važne zahvate na planinarskim objektima. Uz novčanu pomoć HPS-a i lokalne uprave, uložena su vlastita sredstva i mnogo dragovoljnog rada planinara. HPD »Planik« bio je prinuđen srušiti dotrajalu planinarsku kuću pod Žbevnicom, koja će ostati u sjećanju kao »drvrena kućica u cvijeću«. Na istome mjestu već je podignuta nova zidana kuća, koja čeka još pročelje i unutarnju opremu. PD »Glas Istre« obnovio je interijer i trijem planinarske kuće »Korita« te sagradio nov, suvremeni sanitarni čvor. PD »Skitaci« dovršio je uređenje planinarske kuće »Skitača«, uključujući podno grijanje u kuhinji. Radovima je prethodila legalizacija objekata, te su ishođeni potrebni dokumenti i dozvole.

Iznad Plomina

Posebna su priča postignuća PD-a »Opatija«, našega najstarijeg aktivnog društva. Marom začetnika i pokretača Borisa Petrića te drugih planinara, markirana je i 2014. otvorena Opatijska planinarska obilaznica. To je oko 45 km planinarskih staza, s 15 kontrolnih točaka, od Opatije preko vrhova istočne Čićarije do Vojaka i natrag. Uz poduzetnu predsjednicu Mirjanu Brumnjak, planinarski dom »Poklon« zasjao je krajem 2015. temeljito obnovljen. Uz priznanja HPS-a, obilježene su tako na najljepši način značajne obljetnice: 65. obljetnica PD-a »Opatija« i 50. obljetnica planinarskog doma »Poklon«.

Nažalost, planinarstvo, kao uostalom i život, nisu lišeni tužnih vijesti. U srpnju 2012. pod planinom Ušbom (Kavkaz) pronadeno je tijelo alpinista Viktora Tabakovića, koji je djetinjstvo proveo u Puli, a nestao 1974. u ledenoj lavini zajedno s još trojicom hrvatskih alpinista. U siječnju 2013. u pećini Veloj peći kraj Bresta pod Učkom poginuo je speleolog Ruggero Vretenar iz SD-a »Gračiće«. To je posljednji od ukupno devet dokumentiranih smrtnih slučajeva istarskih alpinista i speleologa. Još su neki istarski planinari pretrpjeli teške ozljede, ali srećom nije bilo smrtnog ishoda.

Općoj sigurnosti u planinama svakako će pridonijeti Stanica planinarskih vodiča Istra, osnovana u Puli 28. siječnja 2013. Njezin je pročelnik Saša Kardinar, a vodič-instruktor Marijan Janko. Stanica danas broji 33 vodiča i 6 pripravnika.

Novija spisateljska i medijska djelatnost također je vrijedna pohvale. Ettore Tomasi iz Trsta objavio je talijansku knjigu »Ciceria e Monte Maggiore«

(Čićarija i Učka), u kojoj je opisano 40 planinarskih i pješačkih tura, obogaćenih crticama iz povijesti i prirode. Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu objavio je floristički vodič »Biljni svijet livada i pašnjaka Čićarije«. Popularizaciji istarskih planina znatno su pridonijeli članci i radijske emisije pulskog planinara i novinara Ive Čipčića te alpinista Enesa Seferagića (Jure Vojak), koje oni već tridesetak godina objavljaju u lokalnim medijima. Osim njih, stalno je aktivno desetak darovitih planinarskih izvjestitelja i novinara. Oni u planinarskim i javnim medijima godišnje objave pedesetak vijesti, reportaža s izleta i članaka o važnim planinarskim događajima u svojim društvima.

Nešto o brojkama i pogledu u budućnost

U Istri djeluje 10 planinarskih društava s ukupno oko 1600 registriranih planinara, što je 5,2 % članstva HPS-a, odnosno 0,7 % od broja stanovnika. Godišnje se organizira oko 200 planinarskih pohoda (izleta i tura) s ukupno oko 6000 sudionika. Oko 30 % pohoda odvija se na području Istre, 50 % u drugim gorjima diljem Hrvatske, a 20 % u inozemstvu. Navedene brojčane podatke treba uvećati za najmanje 20 %, na račun samostalnih pohoda manjih skupina planinara. Procjenjuje se da godišnje oko 10.000 planinara i izletnika iz drugih krajeva Hrvatske i inozemstva posjeti istarske planine.

Prema Registru planinarskih putova HPS-a, do istarskih planina i na njihove vrhove vijuga 548 kilometara obilježenih putova, s ukupnom visinskom

razlikom od 47.960 metara. Prosječan planinar može to prehodati za oko mjesec i pol dana. Sve planinarske puteve na dragovoljnoj osnovi održava oko 90 školovanih markacista, iz 9 istarskih i triju riječkih društava. Troškovi održavanja pokrivaju se novcem od članarine. Povremenu financijsku pomoć za putokaze i drugi materijal pružaju Park prirode »Učka«, lokalne vlasti na trasi IPP-a/LPP-a i organizator utrke »100 milja Istre«. Na istarskim planinama postoji pet planinarskih objekata: kuća »Žbevnica« (861 m) – trenutačno izvan funkcije, kuća »Korita« (1010 m), dom »Poklon« (922 m), Babino sklonište (1012 m) i kuća »Skitača« (425 m).

Nedavno su se IPS-u pridružili PD »Opatija« iz Opatije i PD »Montero« iz Rovinja, tako da IPS sada ima osam članica s ukupno 1400 planinara. U srpnju ove godine na Poklonu je uz potporu HPS-a, IPS-a i JU-a »Park prirode Učka« održana 1. Mala planinarska škola PD-a »Opatija«. Školu je uspješno završilo 30-ero djece u dobi od 9 do 12 godina, a voditeljica je bila Ivana Eterović. To je ujedno prva takva škola održana u Istri. Ako se osvrnemo unatrag, vidimo da se usponi planinarstva u Istri uglavnom poklapaju s razdobljima dobre suradnje i zajedništva, kako na regionalnoj razini tako i s krovnom udrugom PSH-om/HPS-om. U takvim je prilikama i lokalna zajednica spremna podržati naše aktivnosti. Stoga posljednji događaji daju nadu da će se ovakav trend nastaviti, uz uspješno prenošenje ljubavi za planine i volonterskog duha na mlade naraštaje.

Zorana Težak na vrhu Aconcague 2008.

Obilježavanje 70. obljetnice sjedinjenja Istre s Hrvatskom 2013. na Vojaku

Kronika istarskog planinarstva

XVII. – XX. st.	Ćićariju i Učku posjećuju poznati prirodoslovci, putopisci i državnici	1934.	Mosor – kamena glacica (1041 m) sjeveroistočno od današnjega planinarskog doma »Umberto Girometta« prozvana je Istarskom glacicom po članovima gornjoprimsko-istarskoga kluba »Kras« koji su sudjelovali u pošumljavanju okolice mosorskog doma
15. 7. 1852.	Avelin Čepulić u zagrebačkom časopisu »Neven« objavljuje prvi planinarski putopis u hrvatskoj literaturi, članak »Zora na Učki«	15. 6. 1950.	u Raši je osnovan PD »Rudar«; prvi predsjednik Mato Krpetić, ima speleološku sekciju – druga u Jugoslaviji, do 1957. ima planinarski dom kraj Raše, društvo djeluje do 1960.
25. 11. 1876.	u Pazinu je osnovana »Società Alpina dell' Istria«, SAI (Istarsko planinarsko društvo); inicijator dr. Antonio Scampicchio, prvi predsjednik dr. Giovanni Fonda, broji stotinjak članova, djeluje do 1885., prvo sportsko društvo na području današnje Istarske županije.	26. 11. 1950.	u Jušićima je osnovan PD »Učka«; prvi predsjednik Vladimir Takač, djeluje do 1955.
4. 6. 1885.	u Opatiji je osnovan Österreichischer Touristenklub – Sektion Abbazia (Austrijski turistički klub – Sekcija Opatija); jedan od osnivača, Karl Schubert, iste godine svečano otvara novi put na Učku (Opatija – Veprinac – Učka)	11. 12. 1950.	u Opatiji osnovan PD »Opatija«; prvi predsjednik Petar Zupančić; upravljač planinarske kuće »Lisina« (710 m) do preuzimanja od strane Općine Matulji; graditelj i upravljač planinarskog doma »Poklon« (922 m), osnivač Opatijske planinarske obilaznice (OPO), 1981. ima oko 600, a danas oko 300 članova, najstarije aktívno planinarsko društvo u Istri
1887.	ÖTK otvara na Poklonu (922 m) Kronprinzessin Stephanie Schutzhäus (planinarsku kuću kraljeve Štefanie)	2. 4. 1952.	u Puli je osnovan PD »Istra«; prvi predsjednik Slavko Sipa, ima i speleološku sekciju, djeluje do 1961.
25. 9. 1887.	na vrhu Učke postavljen je prvi kamen s planinarskom markacijom	10. 1. 1953.	u Čepiću je osnovan PD »Planik« sa 106 članova; prvi predsjednik Josip Sergo, 1954. premješta sjedište u Pazin te ima podružnicu u Labinu, novi predsjednik Cvjetko Nosić, 1955. ima 218 članova, uspješno djeluje do 1975.
1892.	u Opatiji djeluje Società degli Alpinisti »Liburnia« (PD »Liburnija«); predsjednik dr. Ignazio Schwartz	5. 10. 1958.	u zgradi na Poklonu dobivenoj na upravljanje od Općine Opatija, PD »Opatija« uredio je planinarski dom koji je bio u funkciji do 1962., danas Pansion »Učka«
1906.	na Veloj Učki je kao podružnica Slovenskoga planinarskog društva iz Ljubljane osnovano Istarsko planinarsko društvo; sjedište u Pazinu, prvi predsjednik prof. Luka Brolih, djeluje do oko 1918.	12. 9. 1965.	u gospodarskoj zgradbi na Poklonu (922 m) PD »Opatija« uredio je i otvorio planinarski dom »Poklon«, 2014. i 2015. temeljito obnovljen
19. 1. 1909.	u Pazinu je osnovana Società Escursionisti Istriani »Monte Maggiore« (Društvo istarskih izletnika »Učka«); prvi predsjednik ing. Adolfo Manzin, prve godine 895 članova, izdaje svoj bilten i djeluje do oko 1920.	1967.	dr. Željko Poljak objavljuje knjigu-vodič »Učka i istarske planine«; nakladnik Planinarski savez Hrvatske (PSH)
1911.	na Vojaku je sagraden kameni razgledni toranj – vidikovac (1401 m)	1969.	Jamarski klub »Ljubljana-Matica« utvrđuje točnu dubinu jame kod Rašporu – 361 metar
1912.	»Club alpino Fiumano«, CAF (Riječki planinarski klub) prisvaja kuću na Poklonu i preimenuje je u »Rifugio Duchessa d'Aosta« (Sklonište vojvotkinje od Aoste); izgorjela u Drugom svjetskom ratu	1. 1. 1970.	na Brani u Kamniškim Alpama poginuo je Ninoslav Slamar, alpinist pripravnik iz Pule
1913.	Guido Depoli, predsjednik CAF-a iz Rijeke, objavljuje na talijanskom jeziku knjigu-vodič »Guida di Fiume e dei suoi monti«, a 1915. planinarski separat »I nostri monti« (»Naše planine«); obuhvaćeni su i usponi na Učku	1971.	planinari iz PD-a »Željezničar« iz Zagreba, predvođeni Josipom Sakomanom, privremeno su obilježili planinarski put kroz Istru trasmom Ankaran – Koper – Kubed – Buzet – Pazin – Gračišće – Šumber – Labin; u povodu 50. obljetnice »Labinske republike«, uoči 1. svibnja, organiziraju trodnevni pohod s 45 sudionika; ideja i začetak realizacije budućega Istarskoga planinarskog puta »Labinska republika«
4. 12. 1921.	u šumarskoj zgradi u Kastavskoj šumi CAF je uredio planinarsko sklonište »Rifugio Egisto Rossi« (710 m); danas bivša pl. kuća »Lisina«	1974.	u Lovranu djeluje ogrank PD-a »Opatija«
1922.	na vrhu Učke je više od 400 Milaneza radi demonstriranja talijanskog iredentizma	21. 4. 1974.	u sklopu poduzeća »Ulijanik« u Puli osnovana sekcija PD-a »Kamenjak« iz Rijeke; prvi predsjednik Eduard Livak, ima 120 članova i djeluje nekoliko godina
8. 1925.	jamu kod Rašporu istražuje speleološki klub »XXX Ottobre« iz Trsta; svjetska senzacija, kao tada najdublja poznata jama na svijetu, s 450 m dubine (mjereno barometrom), ujedno najveća speleološka nesreća u Istri – pogibaju brača Blaž i Karlo Božić, mještani koji su pomagali u izvlačenju opreme	1974.	na prilazu špilji Hajdovoj hiži kraj Delnica poginula je Puljanka Gordana Keba, polaznica speleološke škole PDS-a »Veletebit« iz Zagreba
26. 5. 1929.	u zgradi sjeverno od Planika CAF je uredio planinarsko sklonište »Rifugio Adolfo Paulovaz«; danas poznato pod nazivom Bončića kuća	11. 1. 1975.	u Pazinu je osnovano Speleološko društvo »Istra«; dugogodišnji predsjednik Drago Opašić - Billy, prvo speleološko društvo u Istri; iste godine SD istražuje Pazinsku jamu i zaronom u završni sifon otkriva se 60 m dug nastavak s omanjom dvoranom i jezerom (Mitrovo jezero)
---	između dvaju svjetskih ratova CAF je uredio sklonište na razglednom grebenu Šiji iznad Dola (oko 1000 m), danas ne postoji	4. 2. 1975.	na Brani u Kamniškim Alpama poginuli su Milan Tomše i Slobodan Igrec, alpinisti pripravnici iz Pule, članovi sekcije PD-a »Kamenjak«; najveća istarska planinarska nesreća
7. 1929.	u Kastvu je osnovana HPD-ova podružnica »Učka«; prvi predsjednik dr. Marijan Tomašić, ima oko 30 članova, djeluje do 1935.		
1931.	Vela draga – početak alpinizma (Emilio Comici iz Trsta i dr.); još djevičanski netaknuta (bez tunela)		

1. 5. 1976.	PD »Željezničar« iz Zagreba otvara Istarski planinarski put »Labinska republika« (IPP LR) od Slavnika do Vojaka, duljine oko 60 km, s 10 kontrolnih točaka (KT); prodano je oko 5000 dnevnika i dodijeljeno 2146 znački, autor i promicatelj Josip Šakoman uz pomoć PD-a »Klikun« iz Pleternice na Čićariji markirali i održavali oko 150 km planinarskih putova, iznimno doprinos razvoju planinarstva u Istri, IPP LR zatvoren 1998.
1976.	prof. Nerina Feresini objavljuje knjigu »La società alpina dell'Istria 1876-1885« (Istarsko planinarsko društvo 1876-1885), nakladnik Famiglia Pisinota, euzelska udruga iz Trsta
16. 4. 1977.	u Brugdalu je održan XV. susret planinara željezničara, više od 300 sudionika iz Slovenije i Hrvatske
1977.	u Račoju Vasi kbr. 66, u privatnoj gostionici »Slavoncu« Stjepana Živkovića uredeno je planinarsko sklonište, oko 1990.
14. 5. 1978.	na narodnoj svečanosti u povodu proboga punog profila tunela kroz Učku, 20 planinara PD-a »Željezničar« iz Zagreba prvi su propješačili tunelom od istarske na riječku stranu (za 1:40 sati)
1979.	prof. Filip Lautenbach u srednjoj školi CUO Labin, s upravom odreda izvodača »Mate Blažina«, osnovao je Planinarsku sekciju PD-a »Kamenjak« iz Rijeke; začetnik današnjeg PD-a »Skitaci«
15. 10. 1980.	u okviru poduzeća »Pazinka« u Pazinu osnovana je Sekcija PD-a »Kamenjak« iz Rijeke; predsjednica Elia Kurelović, preteča današnjega PD-a »Pazinka« svečano pušten u promet tunel »Učka«
18. 12. 1981.	u Pazinu je osnovan PD »Pazinka«; prvi predsjednik Milivoj Dobrilović, nekoliko stotina članova, danas oko 100 članova; vrlo aktivno, preteča sportsko-penjačke i trekingu aktivnosti u Pazinu, na prijelazu tisućljeća sami održavaju većinu planinarskih putova u središnjoj Čićariji
4. 6. 1982.	u Puli je osnovan PD »Glas Istre«; prvi predsjednik Rajko Marić, više od 700 članova, danas oko 400, među deset najvećih u Hrvatskoj i stalno vrlo aktivno, 1986. Alpinistički odsjek (AO), 1989. Stanica vodiča Pula, 2001. Sportsko-penjački odsjek, ostali brojni odsjeci – sekcije, graditelj i upravljač planinarske kuće »Korita« (1010 m), 13 brojeva glasila »Perun«, rasadnik planinarskih kadrova (gorski spašavatelji, planinarski vodiči, speleolozi, sportski penjači, markacisti i dr.), podružnice u poduzeću »Uljanik« i u Rovinju
1983.	u vodovodnom tunelu na istočnoj padini Žbevnice PD »Glas Istre« uređuje planinarsko sklonište; u upotrebi do 1984.
10. 4. 1983.	u sklopu poduzeća »Digitron« u Bujama osnovana je sekcija PD-a »Kamenjak« iz Rijeke, predsjednik Berislav Kvajko, više od 100 članova, djeluje do osnivanja PD-a »Planik«
9. 12. 1983.	u Umagu je osnovan PD »Planik«; prvi predsjednik Berislav Kvajko, oko 400 članova, danas više od 200, graditelj i upravljač planinarske kuće »Žbevnica« (861 m), osnivač planinarske obilaznice »Buje – Buzet – Brest« (BBB), ima podružnice u Poreču, Novigradu, Bujama i Buzetu
1984.	u Opatiji je osnovan PD »Orljak«; prvi predsjednik Lucijan Slavić, oko 150 članova, djeluje vrlo aktivno do 2009.
8. 6. 1984.	u Rovinju je osnovana Sekcija PD-a »Kamenjak« iz Rijeke; prvi predsjednik Igor Kramar, preteča buduće Podružnice PD-a »Glas Istre«
22. 3. 1986.	u Puli je osnovan Alpinistički odsjek (AO) PD-a »Glas Istre«, inicijator i prvi pročelnik Antun Filipčić - Filac, alpinistički instruktor i instruktor GSS-a, 2008. ima oko 40 članova
1986.	u selu Brest podno Žbevnice PD »Glas Istre« uzima u najam kuću kbr. 50, uređuje ju i koristi za smještaj planinara do 1989.
26. 4. 1987.	na Slavniku je osnovan neformalni Koordinacijski odbor istarskih planinarskih društava radi usklajivanja aktivnosti na istarskom gorju; od 1989. voditelj je Goran Desnica iz PD-a »Glas Istre«, odbor prestaje djelovati s početkom Domovinskog rata
4. 6. 1989.	na Brgudčkim Koritima PD »Glas Istre« sagradio je planinarsku kuću »Korita« (1010 m); 1991. nova kuhinja i zimska soba, 2008. novi stolovi i klupe oko kuće, 2012. obnovljen krov, 2015. novi sanitarni čvor, 2016. novi trijem i unutarnje uređenje
1990.	AO PD-a »Glas Istre« poduzima I. Istarsku himalajsku ekspediciju na Pisang Peak (Nepal), pod vodstvom Antuna Filipčića
1991.	stjenovit južni prilaz Brložnika nazvan je »Staza Tihoraja Jelušića«, po istaknutom članu PD-a »Opatija« zaslužnom za uređenje planinarskih putova i izradu planinarskih zemljovidova
4. 12. 1992.	u Labini je osnovan PD »Skitaci«; prvi predsjednik Rajko Tasić, oko 100 članova, rekonstrukcija i upravljač planinarske kuće Skitaca (425 m), osnivač Labinskoga planinarskog puta (LPP)
1993.	bujski speleolog Vinicio Potleca poginuo je roneći u sifonu Zelenog vira
7. 4. 1994.	u Kastvu je osnovan PD »Kastav«; prvi predsjednik Božidar Butković
5. 4. 1995.	u Matuljima je osnovan PD »Lisina«; prvi predsjednik Željko Kesovija, oko 150 članova, osnivač Lisinskog puta (LP), posebno zapažen rad s mladima prof. Klaudija Jelenića
22. 5. 1995.	na Koritim je sačinjen prvi popis pl. putova u Istri i razgraničenje po društвima, za pročelnika istarskih markacista izabran je Boris Bičić iz PD-a »Glas Istre«, autor interne planinarske karte Čićarije 1 : 1000, preminuo iste godine, po njemu je nazvan put preko Brajkovog vrha – današnji PP 301
8. 12. 1995.	u Lovranu je osnovan PD »Knezgrad«; prvi predsjednik Silvano Raffaelli, oko 100 članova, graditelj i upravljač planinarskog skloništa Babino sklonište (1012 m); tradicionalni jesenski pohod uz »Maranadu«
1996.	podno Žbevnice HPD »Planik« sagradio je planinarsku kuću »Žbevnica« (861 m); inicijator i najvećim dijelom izvodač Čedo Rukavina, u upotrebi do 2014.
1996.	HPD »Planik« otvorio je planinarsku obilaznicu »Buje – Buzet – Brest« (BBB) kao prilaz IPP-u »Labinska republika«, duljina oko 40 km sa 7 TK, zatvorena 2006. i uključena u novi IPP
3. 1997.	Ettore Tomasi objavio je prijevod na talijanski jezik dnevnika IPP-a »Labinska republika« pod naslovom »Sentiero Alpino Istriano Monte Taiano – Monte Maggiore«; prijevod je opremljen planinarskom kartom Čićarija (Ciceria) 1 : 75.000; nakladnik »Tamari Montagna Edizioni«, Padova
7. 6. 1998.	na sastanku u planinarskom domu na Poklonu službeno je zatvoren IPP LR
23. 4. 1999.	Hrvatski sabor proglašio Učku parkom prirode; iste godine osnovana Javna ustanova »Park prirode Učka« sa sjedištem u Lignjnu, velika pomoć planinarama pri uređenju i održavanju planinarskih putova

8. 5. 1999.	u Pazinu je osnovan sportsko penjački klub SPK »Hiperaktiv«; prvi predsjednik Ivica Brajković, prvi SPK u Istri	4. 10. 2005.	u Rovinju je osnovan PD »Montero«; prva predsjednica Nives Debeljuh, oko 100 članova
6. 2000.	Dr. Dubravko Marković iz PD-a »Glas Istre« iz Pule objavljuje alpinistički roman »Mreža bijelog pauka«; nakladnik Matica Hrvatska, Skupština udruga Istarske županije	2006.	Neven Brajković član AO-a »Glas Istre« iz Pule postao je državni prvak u lednom penjanju
2000.	PD »Lisina« otvara Lisinski put (LP) po vrhovima Kastavskе šume; duljina oko 30 km, s 10 KT, autor i organizator Klaudio Jelenić	28. 4. 2006.	uz promociju knjižice »IPP, Vodič i dnevnik«, IPS u Bujama svećano otvara novi Istarski planinarski put (IPP) od Juricanije (Umag) do Crne pune kod Skitake; inicijator i koordinator Milivoje Topić, trasa duljine oko 150 km, sa 27 KT, održavaju članice IPS-a i PD »Knezgrad«, 2015. početak premješten u Crveni Vrh ponad Piranskog zaljeva; prođano oko 1800 dnevnika i dodijeljeno 140 znački te osam dodatnih zlatnih značaka i priznanja za obilazak IPP-a u jednom neprekinutom pohodu
23. 3. 2001.	osnovana je Gorska služba spašavanja HPS-a (HGSS) Stanica Pula; prvi proglašeni Antun Filipčić kojeg ubrzno zamjenjuje Mladen Nikšić, danas 28 aktivnih članova	8. 8. 2006.	na izbornoj skupštini IPS-a u Pazinu izabran je novi predsjednik Darko Lukšić i sjedište premješteno u Pulu, nastavak tradicionalnih Dana istarskih planinara i upravljanja IPP-om
14. 6. 2001.	u Pazinu je osnovan Istarski planinarski savez (IPS); osnivači: HPD »Planik« iz Umaga, PD »Pazinka« iz Pazina i PD »Glas Istre« iz Pule, prvi predsjednik Milivoje Topić, od 2006. sjedište u Puli, danas ima 8 članica s ukupno oko 1400 planinara, osnivač i upravljač novoga Istarskoga planinarskog puta (IPP)	9. 9. 2006.	na Koritima je osnovan PD »Elektroistra«, sjedište u Puli, prvi predsjednik Enio Bugarin, oko 100 članova
19. 10. 2001.	IPS je primljen u Hrvatski planinarski savez, kao 196. članica	9. 2006.	Luka Labinjan iz Karobje i Zehriad Vikić iz Delnica ispenjali Muir Wall – najduži smjer u 900-metarskoj stijeni El Capitan u SAD-u; krajem 2007. Vikić pogibija na Poncama (Slovenija)
16. 12. 2001.	na Poklonu kod bivšeg hotela INA-e, održan je velik prosvјed planinara i drugih protiv postavljanja radara na Vojaku, na mjestu razgledne kule iz 1911.	4. 10. 2007.	Biljana Težak iz PD-a »Glas Istre« i Sunčica Hrašćanec iz Zagreba u stijeni El Capitan nakon 6 dana ispenjale smjer The Nose (ocjena 5.9 C2); prvi hrvatski ženski navez na El Capitanu
9. 2002.	u organizaciji PD-a »Kamenjak« iz Rijeke na Učki je održan Dan hrvatskih planinara; 139 sudionika noćnog i više od 800 sudionika dnevnog pohoda, sudjelovalo 37 planinarskih društava, predstavnici HPS-a i lokalnih vlasti	6. 2008.	AO PD-a »Glas Istre« poduzima alpinističku ekspediciju na Cordilleru Blancu (Peru), pod vodstvom Nevena Brajkovića
2003.	Mirjan Rimanić prikuplja i objavljuje pjesme pazinske speleologe Drage Opašića - Billyja u knjizi »Istru ja va srcu nosin«	7. 2008.	Siniša Hrestak iz SPK-a »OnSight« i Dinko Janković iz PD-a »Glas Istre« (oba iz Pule) objavljaju priručnik »Sportsko penjanje«, nakladnik HPS
16. 11. 2003.	u organizaciji IPS-a kod planinarske kuće »Žbevnica« održan je 1. Dan istarskih planinara; 150 sudionika	11. 2008.	izdana je planinarska karta »Učka, park prirode 1 : 30.000, obuhvaća područje od Korita do Plomina, nakladnik JU »Park prirode Učka«
30. 4. 2004.	»Društvo za turizem, šport, kulturo i razvoj Rakitovca« i Istarski planinarski savez potpisali su u Rakitovcu »Listino o sodelovanju« (povelju o suradnji); povremeni prvosvibanjski prekogranični planinarski pohodi i druženja	3. 7. 2009.	u Puli je osnovan Istarski speleološki savez; osnivači: SD »Proteus« iz Poreča, SD »Buje«, SD »Čičarija« iz Buzeta, Speolekub »Had« iz Vrsara i Poreča te SU »Pula«, prva predsjednica Petra Počanić iz SD-a »Proteus«, tajnik i inicijator Matej Mirkac
5. 2004.	IPS je pokrenuo široku kampanju za reguliranje enduro i off road vožnje u sjevernoj i srednjoj Istri; inicijator i koordinator Milivoje Topić	5. 10. 2009.	u Puli je osnovan Sportsko penjački savez Istarske županije (SPSIŽ), osnivači SPK »Hiperaktiv« iz Pazina, SPK »Muntravo« iz Rovinja i SPK »OnSight« iz Pule; prvi predsjednik Goran Matika, tajnik i inicijator Siniša Hrestak
2004.	PD »Skitaci« otvara Labinski planinarski put (LPP) od Crne pune do Brseča, duljina oko 40 km, sa 7 KT, svakog travnja Long Walk Day – cjelovit jednodnevni pohod	16. 12. 2008.	u Bujama je osnovan PD »Čičarija«, prvi predsjednik Milivoje Topić, oko 30 članova
2004.	u Labinu je izdana planinarsko turistička karta »Labinski planinarski put s prilaznim putevima«; nakladnik PD »Skitaci« iz Labina	2010.	Saša Dmitrović objavio je knjigu »Bitne i spomena vrijedne činjenice o Učki«, nakladnik JU »Park prirode Učka«
2004.	PD »Skitaci« otvorio je planinarsku kuću »Skitaca« (425 m) u obnovljenoj župnoj kući u naselju Skitaca	26. 3. 2011.	u Puli svećano obilježena 10. obljetnica HGSS Stanice Pula
2004.	u zgradi Centra gradskih udruga »Rojc« u Puli, Sportsko penjački odsjek PD-a »Glas Istre« osmislio je i izradio umjetnu stijenu (boulder)	19. 4. 2011.	na ponovljenoj izbornoj skupštini IPS-a u Gračiću izabran je novi predsjednik Vladimir Rojnić, te primljene nove članice: PD »Skitaci« iz Labina, PD »Elektroistra« iz Pule i PD »Čičarija« iz Buja
2004.	PD »Knezgrad« postavio je na Učki planinarsko sklonište »Babino sklonište« (1012 m)	10. 2011.	u povodu 135 godina planinarstva u Istri, Goran Blažević, planinar HPD-a »Planik« iz Umaga, prvi je prošao IPP u jednom pohodu – 150 km za 9 dana
2004.	Alpinist i himalajac Dubravko Marković objavljuje priručnik »Medicina za planinare«, nakladnik HPS	18. 10. 2011.	IPS je primljen u Savez sportova Istarske županije (SSIŽ)
2005.	na 1. prvenstvu Hrvatske u lednom penjanju velik uspjeh članova AO-a »Glas Istre« – Iva Šverko prvakinja u ženskoj, a Neven Brajković viceprvak u muškoj konkurenciji		
21. 1. 2005.	u Pazinu je osnovan SD »Trickeri«; prvi predsjednik Senad Hodžić, prva treking udruga u Istri		

13. 11. 2011.	u Brestu pod Učkom održan je Dan istarskih planinara i Dan PD-a »Pazinka«, obilježeno je 135 godina planinarstva u Istri, 30 godina PD-a »Pazinka« i 10 godina IPS-a, 600 sudionika iz 16 planinarskih društava te predstavnici HPS-a, HGSS-a i Općine Lupoglav	3. 7. 2015.	aktivirana web stranica IPS-a www.istarskiplaninarskisavez.hr; dizajn i programiranje Goran Šepić
11. 3. 2012.	održan 1. pohod po IPP-u na trasi Oštari – Crna punta; otada tradicionalno svake druge nedjelje ožujka, slijedom trase IPP-a	30. 7. 2015.	u suradnji s Istarskom županijom, na stranicu www.istria-trails.com IPS je postavio opise, GPX tragove i zemljovid 21 najlepše planinarske ture u Istri
5. 2012.	prof. Klaudio Jelenić iz PD-a »Lisina« iz Matulja, primio je »Zlaten čestni znak« Planinarske zvezne Slovenije (PZS), kao priznanje za 40-godišnji rad s djecom i mladima te doprinos ugledu PZS-a	12. 9. 2015.	PD »Opatija« svečano je obilježio 50. obljetnicu otvorenja planinarskoga doma »Poklon«; oko 200 planinara, dom temeljito obnovljen uz pomoć Grada Opatije i HPS-a
3. 6. 2012.	PD »Glas Istre« svečano je na Koritima i u Lanišću obilježio 30. godišnjicu djelovanja, uz dovršenje velike akcije obnove planinarskih putova »Probudimo čičarijsku gorskiju vilu«, uz potporu Zakkade Civilnog društva Pula, Parka prirode »Učka« i Općine Lanišće	14. 9. 2015.	na sjednici UO IPS-a u Pazinu, PD »Opatija« je primljen u IPS kao pridružena članica
2012.	Ettore Tomasi objavio je talijansku knjigu »Ciceria e Monte Maggiore« (»Čičarija i Učka«), opisano 40 planinarskih i pješačkih tura, priroda i povijest, nakladnik »Transalpina Editrice« iz Trsta	12. 2015.	duž velikog dijela državne granice na Čičariji, slovenska vojska postavila je žilet-žicu, zbog bojazni od izbjegličkog vala iz Sirije
5. 1. 2013.	u špilji Veloj peći kraj Bresta pod Učkom poginuo je speleolog Ruggero Vretenar iz SD-a »Gracišće«	11. 4. 2016.	na sjednici UO IPS-a, PD »Montero« iz Rovinja primljen je u IPS kao punopravna članica
28. 1. 2013.	u Puli je osnovana Stanica planinarskih vodiča (SPV) Istra; prvi pročelnik Saša Kardinar, danas 33 vodiča i 6 pravopredavača	5. 6. 2016.	na Poklonu je završena 1. mala planinarska škola PD-a »Opatija« za djecu do 15 godina; 30 polaznika, voditeljica škole Ivana Eterović
3. 2013.	skupina autora s Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu objavljuje floristički vodič »Biljni svijet livada i pašnjaka Čičarije«	15. 9. 2016.	u povodu 140. obljetnice organiziranog planinarstva u Istri, Skupština IPS-a donijela je odluku da se Željku Poljaku, Antunu Filipiću i Milivoju Topiću dodijeli Povelja počasnog člana IPS-a
4. 2013.	u organizaciji SRK-a »Alba« iz Labina i SD-a »Trickeri« iz Pazina održana je po IPP-u prva trekking utrka »100 milja Istre«; duljina 162 km i uspon/sput 5700 m		
5. 2013.	PD »Glas Istre« dovršio je postupak legalizacije planinarske kuće »Korita« (1010 m)		
16. 6. 2013.	na »Stazi 7 slapova« kraj Buzeta održan je Dan istarskih planinara i obilježena 30. obljetnica djelovanja HPD-a »Planik« iz Umaga, uz potporu Grada Buzeta; 500 sudionika iz 23 planinarska društva, istarski župan Valter Flego te predstavnici HPS-a i HGSS-a		
22. 11. 2013.	na izbornoj skupštini IPS-a u Lupoglavlju za predsjednika ponovno je izabran Vladimir Rojnić		
29. 3. 2014.	PD »Opatija« otvara Opatijsku planinarsku obilaznicu (OPO), duljine oko 45 km, s 15 KT, inicijator i koordinator Boris Petrić		
6. 2014.	prof. Drago Struna objavio je u Glasu Istre niz od četiri promotivna članka o IPP-u, te na YouTube video https://www.youtube.com/watch?v=Uzk4gloCAjM		
15. 6. 2014.	HPS i IPS u Bujama otvaraju prvu hrvatsku dionicu Europskoga pješačkog puta E-12 od Plovanije do Poreča		
7. 10. 2014.	IPS je primljen u udrugu »Modelna šuma Sliv rijeke Mirne«, kao nominalna članica		
18. 10. 2014.	IPS i OPD »Koper« otvorili su »Sakomanov put« od Žbevnice do Goličica, u znak priznanja Josipu Sakomanu za doprinos razvoju planinarstva u Istri		
11. 2014.	IPS sa suradnicima iz 12 planinarskih društava dovršio je unos podataka o istarskim putovima u Registar planinarskih putova HPS-a; sadrži 182 puta ukupne duljine 548 km		
22. 12. 2014.	u Lanišću je predstavljen Turističko-planinarski zemljovid »Čičarija« 1 : 25000; zajednički projekt HGSS-a – Program kartografija i IPS-a, autori Diego Košta i Vladimir Rojnić, nakladnik HGSS		

Izvori i literatura

1. Arhive IPS-a i njegovih članica
2. Arhiva OPD-a »Koper«, Koper
3. »Naše planine«, časopis PSH-a, godišta od 1929. do 1991.
4. »Hrvatski planinar«, časopis HPS-a, godišta od 1992. do 2015.
5. www.hps.hr, web stranica HPS-a, stanje: rujan 2016.
6. Nerina Feresini: »La società alpina dell'Istria 1876-1885«, Trst, 1976.
7. Željko Poljak: »Hrvatske planine«, 3. izdanje, Zagreb, 2001.
8. Željko Poljak: »Zlatna knjiga hrvatskog planinarstva«, Zagreb, 2004.
9. Željko Poljak i Alan Čaplar: »Hrvatsko planinarstvo u 1000 slika«, Zagreb, 2014.
10. France Malešić: »Spomin in opomin gora«, Radovljica, 2005.
11. Monografija »50 godina planinarskog društva Kamenjak Rijeka 1961-2011«, Rijeka, 2011.
12. Ettore Tomasi: »Ciceria e Monte Maggiore«, Trst, 2012.
13. Leksikografski zavod Miroslav Krleža: »Hrvatski biografski leksikon«, Zagreb
14. www.pula.hr, web stranica Grada Pule, stanje: rujan 2016.
15. »Glas Istre«, dnevne novine Pula, članci od 1970. do 2015.
16. »La voce dell popolo«, dnevne novine Rijeka, 10. 5. 2008., članak »Raspor: la tragedia dell'Abisso Bertarelli«
17. »Naše jame«, glasilo Društva za raziskovanje jam Slovenije br. 11-1969
18. Matica Hrvatska, »Hrvatska revija«, 1-2014, Josip Bratulić: »Velebit – velika tema hrvatske književnosti«
19. www.hpd-mosor.hr, web stranica HPD-a »Mosor« iz Splita, stanje: srpanj 2016.
20. www.pp-ucka.hr, web stranica Javne ustanove »Park prirode Učka«, stanje: rujan 2016.
21. Saša Dmitrović: »Bitne i spomena vrijedne činjenice o Učki«, JU »Park prirode Učka«, 2010.
22. www.istrapedia.hr, istarska internetska enciklopedija, stanje: rujan 2016.
23. <http://www.opatija.net/hr/povijest>, web stranica opatijske rivijere, stanje: rujan 2016.
24. Inštitut za narodnostnu vprašanja Ljubljana »Acta Histriae« br. 1-2/2012, članak Barbare Riman: »Delovanje slovensko-hrvatskih društava v Pazinu«

25. obljetnica Planinske satnije »Velebit«

Darko Berljak, Zagreb

Prije dvadeset pet godina, 28. rujna 1991., dvadesetosmorica alpinista i speleologa, od kojih su većina bili i gorski spašavatelji, vraćala se po mraku iznad Male Paklenice niz pobočje Velebita. Međutim, te se noći nisu vraćali s planine nakon uspješnog uspona na neki vrh, speleološkog istraživanja, skijaške ture ili nakon pomoći planinarima koji su zalutali ili pretrpjeli ozljede. Taj su put nosili stare i bolesne ljude koje je tih dana srpski agresor protjerao s njihovih vjekovnih ognjišta u Lovincu, Svetom Roku i Ričicama, a jedini im je spas bio pobjeći preko Velebita od besčutnog neprijatelja. To je bila prva akcija Planinske satnije »Velebit« u Domovinskom ratu.

Branitelji Velebita u špilji na Buljmi 1. siječnja 1992.

Sve je počelo nekoliko mjeseci prije, kada je poznati alpinist i gorski spašavatelj Jerko Kirigin u prostorijama Hrvatskoga planinarskog saveza u Kozarčevoj 22 u Zagrebu okupio najbolje i najiskusnije planinarske specijaliste da spremno, u već oblikovanim skupinama, dočekaju ono što je bilo neminovno – rat u kojem će trebati sačuvati dugo željenu, no tada još mladu i krhkku hrvatsku državu.

Nije trebalo biti poseban ratni stručnjak kako bi se zaključilo da će se mnoge bitke, pa i one presudne, voditi u hrvatskim planinama. Planine su prirodne prepreke i u povijesti su ratovalja planinski grebeni i istaknute kote uvijek bili golema strateška prednost za one koji su ih kontrolirali. U našim su planinama u ratnim uvjetima ljudi s planinarskim iskustvom mogli biti vrlo korisni – tamo su bili kao kod svoje kuće, to je područje koje su poznavali bolje od ikoga, a njihove mogućnosti da po svim vremenskim uvjetima i godišnjim dobima djeluju u tom prostoru bile su beskrajne. S tim su sposobnostima mogli biti samo pobjednici.

Od listopada te 1991., kao postrojba Zbora narodne garde, stotinjak pripadnika Satnije djelovalo je na području južnog Velebita, od Golovrh do Svetog brda, sa zadaćom čuvanja te linije bojišnice od upada neprijatelja s ličke strane, ali i svakodnevnog izviđanja područja koje je okupirao u podnožju toga dijela Velebita.

Planinska satnija »Velebit« imala je vrlo zanimljive karakteristike. Jedina je ratna postrojba u čijem je znaku bio cvijet (runolist), a sastav su činili isključivo planinari i većinom Zagrepčani;

svi su pripadnici bili dragovoljci, a od njih 95-ero, 51 je bio s visokom stručnom spremom, a nekoliko njih bilo pred magisterijem ili doktoratom. Još dvadesetak njih bili su odlični studenti na teškim fakultetima, a četiri su liječnika uz medicinsko imali i sve potrebno znanje gorskog spašavanja. Najmlađi pripadnik imao je 17, a najstariji 60 godina. U postrojbi je bilo očeva i njihovih sinova, nekoliko braće, ali i djevojaka. Osim tada dobivenih nekompletnih odora i skromnog naoružanja, sva sofisticirana planinarska oprema, bez koje se nije moglo zamisliti preživljavanje na Velebitu, bila je vlasništvo članova Satnije ili HPS-a, od visinskih šatora upotrijebljenih prije toga u Himalaji ili Andama, užeta, klinova, topnih vreća za spavanje, plastičnih cipela, vestona, dereza, cepina i turnih skija. Uz gorske spašavatelje bilo je instruktora svih planinarskih specijalnosti, alpinista s najtežim usponima, speleologa s iskustvima iz jama dubljih od 1000 metara, letača padobranskim jedrima, ekstremnih skijaša s himalajskih vrhunaca, a u sastavu su bila i devetorica članova ekspedicije na najviši vrh svijeta Mount Everest 1989. godine. No, nisu bili sami. Tih je dana velika moralna, ali i materijalna potpora, dolazila ne samo od mnogih hrvatskih planinara, već i od onih koji su živjeli u inozemstvu. Satniji su slali najbolju hranu i opremu; iz Njemačke je stizala cestama, a iz Kanade i SAD-a zrakoplovima u Beč te već sutradan bila na Velebitu.

Satnija je na središnjem grebenu južnog Velebita, sa stalnim bazama na Buljmi i Ivinim vodicama, očuvala tu crtu bojišnice na kojoj je prije nas već bio neprijatelj, ali je početkom kišnog razdoblja u jesen 1991. pobjegao u dolinu,

Uspon u zimskim uvjetima kroz Paklenicu

smatrujući da gore po takvom lošem vremenu nitko ne može doći. Naravno da se u tome jako prevario, a poslije više nije ni znao niti mogao zauzeti to područje. Nakon deset mjeseci neprekidnog djelovanja završena je prva ratna faza Satnije. Na naše su položaje postupno u većem broju premješteni pripadnici specijalnih postrojbi MUP-a i HV-a.

Satnija je, uz naše veliko nezadovoljstvo, stavljeni u pričuvu, no zakratko, jer se početkom 1993. prilikom Masleničke akcije pokazala žurna potreba za stručnom planinarskom potporom vojnim i policijskim postrojbama, od kojih su neke zbog zime, snijega i leda imale velike logističke poteškoće te su zapele na nekim kotama južnog Velebita. Tada je Planinska satnija »Velebit« ustrojena kao specijalna postrojba Glavnog stožera HV-a.

Zanimljivo je naglasiti da su nas tada, kada se moralo gotovo odmah otići pomoći na Velebit, u Glavnom stožeru pitali koliko nam vremena treba da se međusobno obavijestimo, spremimo i okupimo. Rekli smo – najviše pola sata! Jako ih je začudio taj odgovor, ali tako mi i inače djelujemo.

Obrana Velebita u zimskim uvjetima

Naprtnjača sa svim potrebnim sadržajem uvijek negdje uz vrata stana spremno čeka gorskog spašavatelja, speleologa i alpinista, tako da može odmah krenuti na planinu. Isto popodne otišli smo iz Zagreba i smješteni smo na liniju od Jasenica do Tulovih greda, s bazom u Selinama. Na tom smo području djelovali sljedećih 18 mjeseci.

U ljeto 1994. Glavni stožer HV-a odlučio je da djelatnost Satnije treba preusmjeriti na ono u čemu je neosporno bila najpozvanija – da organizira i

Promatranje neprijateljskih položaja

redovno održava vrhunske desetodnevne planinarske, orijentacijske, penjačke i spašavateljske tečajeve za pripadnike specijalnih postrojbi MUP-a i HV-a. Bio je užitak raditi s najboljim profesionalcima. U godinu dana na Velebitu i u strmim stijenama Velike Paklenice obučili smo oko tisuću vojnika, dočasnika i časnika te na njih prenijeli sve što smo znali o planinama. Mnogi su se zauvijek zaljubili u brda, nemali broj njih nakon rata često odlazi na planinarenje, a neki su postali odlični alpinisti, turni skijaši i gorski spašavatelji te članovi naših ekspedicija u Himalaju. Bilo je i onih koji su poslije sudjelovali u mirovnim misijama u planinama Gruzije i Afganistana.

U ljeto 1995. došla je i Oluja, u kojoj je Satnija pomagala koliko je mogla, ali je mnogo važnija bila pomoć što smo je svih onih mjeseci prije toga i uz

Ratni dani na južnom Velebitu

bezbrojne litre znoja i truda zajedno s polaznicima utrošili na tim napornim tečajevima. Važnija zato jer se za vrijeme Oluje hrvatski vojnik kretao u hrvatskim planinama bez teškoća i potpuno osposobljen, s planinom kao prirodnim i najboljim saveznikom te sa svim znanjem koje mu je bilo potrebno da na takvom terenu pobijedi svakog neprijatelja.

Poslije rata je Planinska satnija »Velebit« demobilizirana, a u siječnju 1996. i ukinuta. Njezini pripadnici vratili su se svojim civilnim poslovima te su u njima i danas vrlo uspješni. Trojica su još neko vrijeme ostali u HV-u izvodeći planinarsku obuku za izvidničko-diverzantske i antiterorističke jedinice, obučivši još 350 profesionalaca Hrvatske vojske.

Stav je Planinske satnije Velebit od samog početka bio da ne govorimo o sebi i svojim

Ratno sklonište u Tulovim gredama

U ophodnji

Postrojavanje pripadnika Planinske satnije Velebit pod Tulovim gredama povodom 25. obljetnice formiranja postrojbe

zadaćama, već da u Domovinskom ratu što korisnije djelujemo na planinskom terenu. To je zasigurno jedan od razloga zbog kojeg se o nama znalo malo ili ništa i zbog kojeg su mnoge druge postrojbe više od nas pripovijedale o Velebitu i onome što se тамо događalo. Ali, snimili smo mnogo sati videomaterijala, tisuće vrhunskih fotografija i dijapozitiva. Nismo osnovali svoju udrugu jer, kao i prije rata, i dalje djelujemo u svojim planinarskim društvima, odsjecima, klubovima i HGSS-u. Povremeno smo se okupljali kao pripadnici bivše Satnije i prilikom dvadesete obljetnice, a uz postav izložbe naših brojnih ratnih fotografija, snimljen je i dokumentarni film o našoj postrojbi – »Velebitska priča«. I za ovu smo obljetnicu naumili ostaviti nešto trajnije od samo još jednog sastanka i susreta. Okupili smo se 28. rujna u Centru za kulturu Novi Zagreb, gdje je uz nazočnost ministra branitelja, obitelji i prijatelja, otvorena izložba portreta članova Satnije, koje je oslikao jedan od pripadnika postrojbe. Pred završetkom je i monografija o Planinskoj satniji »Velebit«, s dodatkom o najznačajnijim bitkama u svjetskim planinama, a priprema se i još jedan dokumentarni film o onome što smo radili prije 1991., a što u Domovinskom ratu i čime smo se sve i kako bavili nakon njega. Pripadnici Satnije svečano su se postrojili 8. listopada ove godine na Tulovim gredama, možda i posljednji put. Povrh toga, sva su mjesta na južnom Velebitu gdje je Satnija boravila i djelovala spojena 50 km dugom, atraktivnom

planinarskom obilaznicom s devetnaest kontrolnih točaka. Tiskan je i dnevnik toga puta, nazvanog Memorijalna planinarska obilaznica PSV-a »Vila Velebita«, koji je službeno otvoren 19. listopada, na Dan Nacionalnog parka »Paklenica«.

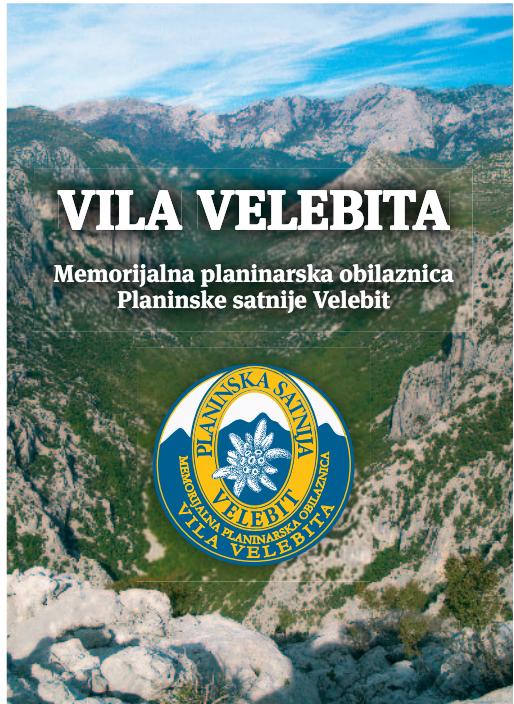
Uza sve to, ipak je bilo najvažnije da u povodu obljetnice nismo zaboravili onaj zanos i kako smo prije četvrt stoljeća bili jedinstveni u svojem zajedničkom i jedinom cilju – da Hrvatska, ali i naša najveća i najljepša planina Velebit, mora biti slobodna. Ona je to i postala, i kada nas put odvede u Paklenicu, na vrhove, stijene, jame i špilje južnog Velebita, a to je često – uvijek se sjetimo da su četiri pune godine hrvatski gorski spašavatelji, alpinisti, speleolozi i planinari branili i obranili taj prelijepi kutak naše domovine.

Ne možemo a da se ne sjetimo svih onih koji su dali život za domovinu, među njima i devetnaest pripadnika naše Satnije, prije svega naših velikih prijatelja, koji su poginuli u ratu, a nažalost i poslije njega, te onih koji su od tada umrli i više nisu s nama. To su: Jerko Kirigin, ratni zapovjednik Planinske satnije »Velebit«, Tomislav Kraljević, Ozren Lukić, Dražen Čizmar, Nedjeljko Jakić, Krunoslav Lazić, Dražen Patek, Dubravko Penović, Juraj Posarić, Branko Puzak, Davor Ribarović, Zoran Stipetić, Velimir Šarinić, dr. Radovan Šignjar, Mladen Vršlag, Zlatko Tabak, Željko Blažić, Dražen Kos i Velimir Barišić. Uvijek će živjeti u našim srcima i neka im je vječna hvala.

Memorijalna planinarska obilaznica »Vila Velebita«

U četvrtak, 28. rujna 2016., javnosti je predstavljena »Vila Velebita«, memorijalna planinarska obilaznica Planinske satnije »Velebit«, ustanovljena u povodu 25. obljetnice formiranja te jedinstvene postrojbe, koja je imala ključnu ulogu u obrani južnog Velebita. Osnivač obilaznice je Planinarsko društvo Sveučilišta »Velebit« iz Zagreba, a suosnivači Hrvatski planinarski savez, Stanica planinarskih vodiča Zagreb i Javna ustanova Nacionalni park »Paklenica«. Obilaznicu je osmislio, trasirao i obilježio pripadnik Satnije Željko Avdagić, danas član PDS-a »Velebit« i SPV-a Zagreb, markacist i vodič instruktor. U pripremi obilaznice bili su kao suradnici angažirani Davor Banić, Darko Berljak, Valentina Futač, Darko Grundler, Gordan Lukač, Zlatko Marasović i Jagoda Šantić te veterani Planinske satnije »Velebit«. Urednik dnevnika pročelnik je SPV-a Zagreb Alan Čaplar. Obilaznica je uspostavljena uz potporu Ministarstva branitelja Republike Hrvatske, Javne ustanove Nacionalni park »Paklenica« i Hrvatskoga planinarskog saveza.

Obilaznica se sastoji od triju etapa, organiziranih prema ratnom putu Satnije na području Nacionalnog parka »Paklenica« i Tulovih greda. Za prolazak cijele obilaznice potrebno je 3 – 4 dana. Prenoći se može

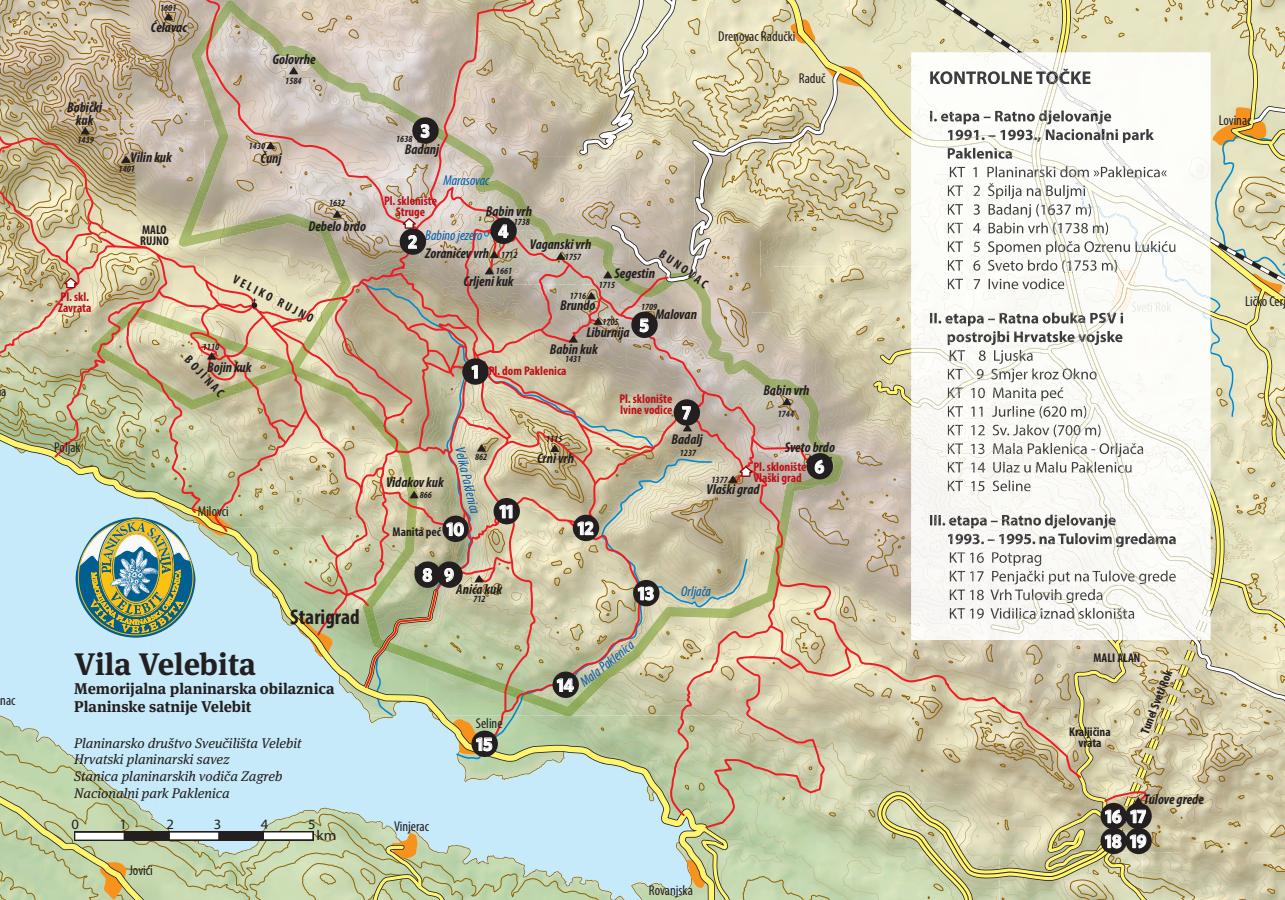
VILA VELEBITA

Memorijalna planinarska obilaznica Planinske satnije Velebit

Predstavljanje planinarske obilaznice »Vila Velebita« u Podzemnom gradu Paklenice povodom Dana Nacionalnog parka Paklenica 19. listopada

ALAN ČAPLAR

Vila Velebit

Memorijalna planinarska obilaznica
Planinske satnije Velebit

Planinarsko društvo Sveučilišta Velebit
Hrvatski planinarski savez
Stanica planinarskih vodiča Zagreb
Nacionalni park Paklenica

0 1 2 3 4 5 Km

Jovčić Vinjerac Rovanijska

u planinarskom domu »Paklenica« te u skloništima »Struge«, »Ivine vodice«, »Vlaški grad« i »Dušice«. O planinarskim putovima na području južnog Velebita skrbe se PD »Paklenica«, PD »Belvedere«, PD »Babulj«, PU »Tulove grede«, PD »Željezničar« iz Gospića i druge udruge. Obilaznica je duga oko 50 km, a ima 19 kontrolnih točaka i sve su obvezne. Sve su one mjesta na kojima je Satnija boravila i djelovala u obrani Velebita i Hrvatske.

Na prvoj etapi obuhvaćene su kontrolne točke u NP-u »Paklenica«, koje su povezane s djelovanjem Satnije od 1991. do 1993. Kontrolne su točke Planinarski dom »Paklenica«, špilja na Buljmi, Badanj (1637 m), Babin vrh (1738 m), spomen-ploča Ozrenu Lukiću, Svetu brdo (1753 m) i Ivine vodice. Druga etapa povezuje točke važne za ratnu obuku pripadnika PSV-a i drugih postrojbi Hrvatske vojske. To su Ljuska, Smjer kroz Okno, Manita peć, Jurline (620 m), Sv. Jakov (700 m), Mala Paklenica – Orljača, ulaz u Malu Paklenicu i Seline. Treća etapa obuhvaća četiri kontrolne točke na području Tulovih greda, gdje je Satnija djelovala od 1993. do 1995. To su Podprag, penjački put na Tulove grede, vrh Tulovih greda i vidi-lica iznad skloništa.

Atraktivan dnevnik i vodič obilaznice može se nabaviti po cijeni od 40 kuna u Stanici planinarskih vodiča Zagreb (mail: spvzagreb@spvz.hr), u Uredu Hrvatskoga planinarskog saveza (mail: uredhps@hps.hr), u Nacionalnom parku »Paklenica« te u PDS-u Velebit.

Alan Čaplar

Autor obilaznice »Vila Velebit« Željko Avdagić

Vijencem vrhova južnog Papuka

Hrvoje Tržić, Našice

Slavonski planinari rado posjećuju Papuk, prvi hrvatski geopark i park prirode. Izlet je došao sasvim slučajno u naš program na inicijativu jednog člana budući da nismo imali ništa konkretno u planu jer su ostali članovi razasuti diljem Lijepе naše ili u inozemstvu u potrazi za osvježenjima u morskim ili planinskim prostranstvima. Inicijativa je brzo usvojena i uslijedio je dogovor da se obidi neki od najljepših vrhova južnog Papuka iz pravca Velike.

Stazama papučkih znamenitosti

Iako vremenska prognoza predviđa kišni dan, naša volja za izletom i prirodnim ljepotama u srcu ravne Slavonije prevladava sve prepreke i predviđanja. Osnazeni voljom, znatiželjom i spremnošću za otkrivanjem planinskih radosti, krenuli smo podno Velike. U daljini se nazirao velički stari grad iz 13. stoljeća koji je ponosno stajao poput

čuvara na ulazu Papuka budeći svim posjetiteljima povjesne perspektive svega što se događalo u nekim davnim vremenima. Grad Velika srastao je s Papukom i neobično je vidjeti koliko planina i izvor Veličanke utječe na život puka ovdje. Put nas je najprije vodio strmom stazom do povijesnog ljepotana kojeg već spomenuh na početku, a to je stari velički grad. Krošnje ponad nas izražavale su nam dobrodošlicu svojim tajanstvenim šuštanjem lišća i igrom svjetla i sjene. Odlično markiranom i prilično strmom putu značaj su pridavale informativne ploče koje obavještavaju izletnike o prirodnim bogatstvima krajolika te iznimnoj flori i fauni. Napravili smo mali predah kod starog grada i divili se pogledima na velički kraj. U neposrednoj blizini nalaze se Tauberove stijene, moćna struktura stijenja koja govori o starosti našeg Papuka i općenito slavonskog gorja koje pripada među najstarije u ovom dijelu Europe. Ovdje se otvaraju

Zračni snimak južnog Papuka – doline Dubočanke i Veličanke, Velički grad, vrh Lapjak, kupalište i planinarski dom Lapjak u Velikoj

još ljepši vidici koji izgledaju kao da ste na vrhu nekog otoka dok se sveudilj pružaju ostala brdašca, tj. otoci koji izviruju iz nekadašnjeg Panonskog mora. Zastali smo, osvrnuli se oko sebe i upijali doživljaje spokoja, tištine i mira koji se osjeti na svakom koraku. Ubrzo smo se našli na jednoj od kontrolnih točaka Hrvatske planinarske obilaznice, a to je vrh Lapjak, visok 667 metara. Prekriven je šumom i nalazi se na jednom od grebena južnog Papuka. Skupljači žigova su tada došli na svoje jer je ovo i nezaobilazan vrh Slavonskog planinarskog puta. Krenuli smo dalje kroz proplanke, vrletine i šume papučkog gorja sve do vrha Nevoljaša na 720 mnv ponad kojeg strši poznati vidikovac. Sunce je bilo gotovo na vrhuncu, a planinari već opijeni doživljjenim čarima prirode koja je bajkovito oslikala planinu u srcu ravne Slavonije. Kročivši dalje, naišli smo na pl. kuću Jezerce iza koje se nalazi skijalište sa žičarom koja više nije u upotrebi. »Baš šteta«, rekoh ostalima. Naša Slavonija ima toliko neiskorištenih prirodnih potencijala i da je malo volje te uloženih sredstava bila bi turistički još više prepoznatljiva i značajnija. Pl. kuća stoji ponosno usred šume i čeka da se umorne noge planinara odmore u njenoj toplini. Ovdje se nalazi i obavještajna točka požeških HGSS-ovaca. Nakon razgledavanja i kraćeg odmora, krenuli smo nizinama i uzvisinama do idućeg odredišta. Šuma se doslovce pretvorila u gustu prašumu teško prohodnu za bilo koga pa smo se šalili kako nam skoro trebaju i mačete. Neobičnost flore, ljepota visokih stabala i gustoća raslinja daju prelijepoj prirodi još ljepši

pokrivač koji je za mnoge izletnike još uvijek neotkriven. Bujna vegetacija pozirala nam je dok smo je »hvatali« svojim mobitelima i fotoaparatima. Još su samo nedostajale divlje zwijeri da upotpune ugodaj, a zanimljivo je da ih je nekad ovdje bilo. Medvjed je bio domaćin ovih krajeva još u 19. stoljeću.

Biser do bisera u srcu Papuka

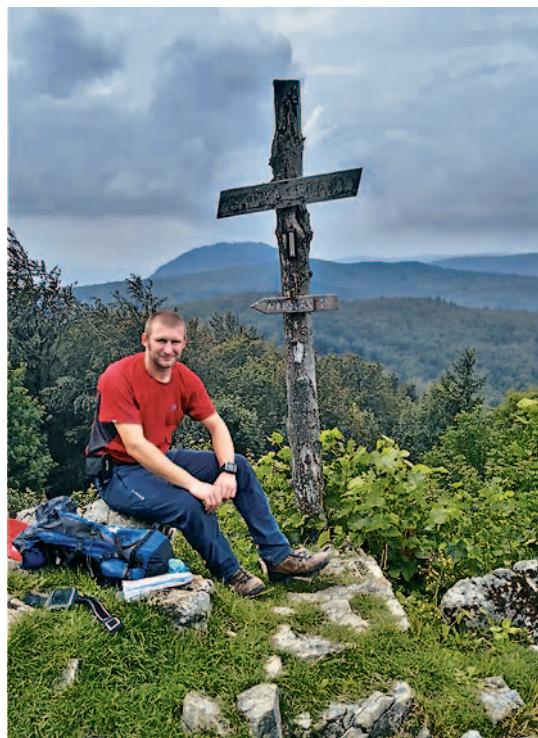
I onda se, iz te čudnovate i božanstvene prašume, spuštamo na proplanak i slušamo žuborenje vode, miris nekih bogatih delicija te žamor ljudi kao da smo u gradu. Ipak je vikend, a mi smo se spustili na Jankovac, na 475 mnv smještenom biseru papučkog gorja. Kolijevku slavonskog planinarstva ne treba posebno predstavljati. O značenju Jankovca dovoljno govori njegova posjećenost, raznolikost sadržaja i ljepote koje ga okružuju. Svaki slavonski planinar koji drži do sebe posjeti ga barem nekoliko puta godišnje. Svoje draži pokazuje u svako doba godine i zbog toga je vrlo zanimljiv i ostalim putnicima namjernicima. Stali smo, okrijepili se i odmorili pa nastavili put dalje u iščekivanju avanture za tijelo, ali i dušu kao i sva osjetila. Do Ivačke glave, također kontrolne točke HPO-a i SPP-a, koja se smjestila na 913 mnv čekalo nas je 500 metara uspona preko potoka Kovačice koji nam je utazio žeđ i dalje grebenom planine. Ovdje planina dobiva pri vrhu pomalo alpski ugodaj zbog borova koji podsjećaju na taj planinski lanac. Putem nailazimo na staro partizansko groblje koje je dosta dobro očuvano

i zamišljamo što se ovdje zbivalo u prošlosti. Papučke šume uvijek su bile zaklon stanovništvu tih krajeva pa tako i vojskama koje su obitavale ovdje za vrijeme bremenite povijesti. Nadomak vrha temperatura je ugodnija i znatno je svježije, a šumski put pretvara se u kamene humke koje tvore vršni dio. Ivačka glava nalazi se blizu najvišeg vrha Papuka i s nje se vidi kupola, tj. vojni objekt koji je zatvoren za javnost. Na samom vrhu dočekali su nas snažni vjetrovi koji prkose planinarima, ali i prekrasni vidici na gotovo polovicu ravničarske Slavonije pa sve do Mađarske. Nažalost, vrijeme se pogoršavalo, a oblaci su postali tamni i zaklonili nam dobar dio vidika. Čekalo nas je još dosta planinarenja i pješačenja pa smo nastavili put Mališćaka, pl. skloništa kojeg uređuju velički planinari. Usljedio je spust i dosta blata na putu, što od kiša, što od kaljužanja divljih svinja koje ovog puta nismo susreli. Planina se ovdje isprepliće s ravnicom šumskih prostranstava i tu se vrlo lagano pješači. Na skrovitom mjestu, iznad strmih litica, smjestilo se pl. sklonište Mališćak s istoimenim vrhom na 730 mnv. Meni osobno jedan od najdražih i najljepših vrhova na kojemu se nalazi

stilizirani drveni križ. Ovdje se zaista isplati doći jer se šuma pretvara u strme kamene litice koje poniru dolje pa se osjećate kao da ste npr. na kršem bogatom Velebitu. Pogledi i vidici sada su usmjereni na okolna papučka brda koja se izdižu i tvore ukrasni prsten gorja. Sve je zeleno i bujno u ova doba godine pa nas to smiruje i opušta. Zaista se ovdje čovjek duhovno relaksira i uživa u govoru tištine koja nas upozorava da smo na posebnom mjestu. Mališćak se isprepliće s Poučnom stazom ovog djela Papuka o kojoj brinu požeški planinari, a glavna karakteristika staze jest raznoliko samoniklo bilje kojeg ovdje ima u izobilju. Nastavili smo dalje do vrha Pliša koji se nalazi blizu iskopina kamenoloma i presjek je geološke starosti Papuka u malom. Vapnenačko-dolomitna struktura i geološka starost planine ukazuju na iznimnu vrijednost i bogatu geološku povijest. Posljednji smo puta tijekom ovog izleta ovdje s vidikovca pogledali veličko-požeški kraj koji nam se pružao kao na dlanu. Vidjeli da ovdje postoji i mjesto za paraglajding i dodatnu mogućost razvoja sportskog turizma. Pomalo umorni, ali i dalje vedrog duha, vratili smo se u ravnici odakle su počele naše avanture. Papuk je još jednom pokazao svoju bogatu raznolikost i sve ono zbog čega ga planinari i posjetitelji pohode i diče se njime. Upijali smo čari planine cijelo vrijeme kroz 27 kilometara planinarenja i penjanja ovog izleta.

Ovi ostaci Panonskog mora, a sadašnja planina, Park prirode Papuk i prvi hrvatski geopark koji je proglašen prošle godine, otrgnuti su zubu vremena i destruktivnom djelovanju čovjeka držeći se ponosno i smjelo. Na nama je samo da se brinemo o njemu i uživamo stopljeni u bogatstvu koje pruža, od iznimne geološke prošlosti, bogatstva izvora i voda, flore i faune, ostataka starih gradina kao svjedocima vremena, jama i slapova, endemskih vrsta, čistog i svježeg zraka, turističko-sportskog razvoja i još uvijek neiskorištenih potencijala kako za planinarstvo, tako i za slavonski turizam općenito. Još jedan predviđan izlet koji nas potiče i nadahnjuje u nastavku druženja s prirodom daleko od problema i gradskе gužve. Izlet koji nam govori da idemo u nove pohode, opuštanje, otkrivanje, čudenje i divljenje, a to je moguće i ovdje u Slavoniji na našem prirodnim biserima ovjenčanom gorju.

Umor prolazi, zadovoljstvo ostaje!

Odmor na Ivačkoj glavi

Šah-mat na Velikom Stolcu

Željko Brdal*, Zagreb

Vjerovali ili ne, plan za ovaj izlet rodio se još prije tri godine, 7. srpnja 2013., prilikom tradicionalnog pohoda na Visočicu. Godine 2014. obnovio sam tu zamisao na svečanoj dodjeli priznanja Hrvatskoga planinarskog saveza. Tijekom 2015. omelo me ukočenje kralješničkog diska Lc4-Lc5 pa se nisam baš mnogo kretao. Tako su prohujale tri godine, no napokon je došao i taj dan!

Izazov da dođem do zlatne značke Hrvatske planinarske obilaznice doveo me i na najveće i najzahtjevниje hrvatske planine. A hoću li do zlatne značke stići u 2016., zapravo ne ovisi toliko o meni koliko o kiši koja u pravilu pada upravo onda kada namjeravam otici na neki izlet. Poučen prijašnjim kišnim nevoljama, i ovaj put provjeravam što najavljuju vremenoznanci. Norvežani na web-stranici yr.no daju dvije litre kiše od 8 do 11 sati, a od 11 do 14 pola litre. Naš Državni hidrometeorološki zavod kaže da kiše neće biti, a Accuweather da je do 12 sati mogućnost kiše do 50 posto, a nakon toga slijedi oblačno vrijeme bez kiše. Iskusni planinari rekli bi li-la, 50 % da će padati, a 50 % da neće – ali ima nade za nas. Ići ili ne ići? Dogovaramo se da krenemo i putem ocijenimo situaciju.

Kako bismo što prije stigli u Gospic, prijatelj Nikola i ja ustajemo u »rano jutro, pola šest«, baš kao i Milena iz pjesme Novih fosila. Kiša nas vjerno prati do Karlovca, tamo prestaje (ima nade!), a zatim opet počinje (uh!). Na ulazu u Ličko polje dočekuje nas još obilnija kišurina, koja prestaje baš dok parkiramo auto ispred hotela »Ana« u Gospicu.

Tamo se sastajemo s Tomislavom Čanićem. Zanimljivo je da njega, mojega vodiča Nikolu Cetinu i autora ovih redaka povezuju tri čvrste

dodirne točke po kojima smo prepoznatljivi: u publicistici, šahu i planinarenju. Sva se trojica bavimo kadetskim školskim i klupskim šahom, sva trojica pišemo i publiciramo i sva smo trojica aktivni planinari.

Grad Gospic važno je ishodište za izlete na Velebit. Leži u Ličkom polju, podno Velebita i uz rječicu Novčicu, na visini od 562 metra. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. ima 6561 stanovnika. Čeprkajući po povjesnim podacima, saznao sam da se grad prvi put spominje u ispravi hrvatsko-ugarskoga kralja Bele IV iz 1263. pod imenom Kaseg. Međutim, za provale Osmanlija naselje na području današnjeg Gospic-a uništeno je, a stanovništvo raseljeno. Godine 1527. to su područje dobili age Senkovići, koji su sagradili manju utvrdu i uz nju naselili muslimanske obitelji. Ime Gospic prvi se put spominje 1574. kao oznaka za zemljište (mezre Gospic). Naselje je do 1689. bilo pod osmanskom vlašću te se od tada neprestano spominje kao glavno središte Like.

Po izlasku iz hotela prekrcavamo svu opremu u auto i krećemo prema Velikom Stolcu. Kišne kapi ispraćaju nas iz Gospic-a, lupajući uporno po krovu automobila, no pred nama je Velebit i nebo koje se nad njime razvedrava. Prolazimo mimo brda Oštare, poznatog po redovitim pohodima ličkih planinara. Oštra je samo četiri kilometra od središta Gospic-a, visoka je 798 metara, a omogućava širok panoramski vidik. Na vrhu je Grad Gospic postavio teleskop, pa svaki Gospičanin s njega lako može vidjeti svoju kuću. Članovi gospičkog PD-a »Željezničar« uredili su do vrha stazu iz sela Podoštare i uz nju postavili nekoliko klupa za odmor. Radi lakšeg uspona, ukopano je i dvadesetak stuba, koje uz potporu dasaka omogućavaju prelazak mjestu na kojem je za mokra vremena veoma sklisko. Svaki posjetitelj koji pohodi Oštru barem jednom u svaku godišnje dobu, ako to dokaže žigom u posebnom dnevniku, dobiva prigodan bedž »Četiri godišnja doba na Oštri«.

* Autor članka je slijepi planinar, član HPD-a »Željezničar« iz Zagreba, profesor povijesti i sada već redovni suradnik našeg časopisa. U listopadu ove godine, usponom na najviše vrhove Biokova stekao je zlatnu značku Hrvatske planinarske obilaznice.

Cestom stižemo do odvojka gdje se lijevo skreće za Rizvanušu. Ondje napuštamo cestu D25. Ljubitelji adrenalinskih aktivnosti dobro znaju da je Rizvanuša mjesto za aktivnan odmor jer su tu popularni tereni za paintball. Vozimo se još kratko rubom polja po lošoj cesti, a zatim skrećemo desno uzbrdo makadamskom cestom prema Panosu. Tomislav mora paziti na mjesta gdje je voda oštetila kolnik. Odjednom, lada niva staje ukopana u mjestu – Tomislav i Nikola u isti trenutak rekoše »pip« na čistom ličkom. Ispred nas kamionska grdosija s prikolicom punom trupaca, a cesta je preuska da bismo se mogli mimoći. Polako krećemo natraške te »mic po mic« klizimo do nečega što bi se moglo nazvati kvaziproširenjem. Zastajemo uz rub kamenite nizbrdice. Tomislav izlazi iz kola kako bi navodio prikoličar. Treba li reći da nas je od bliskog susreta dijelilo tek nekih 4 – 5 centimetara. Čitaj: mimošli smo se za dlaku.

Nastavljamo. S desne je strane nekadašnja trafostanica, a pred nama cestovno račvanje zvano Zobinovac. Odavle vozimo ravno uzbrdo, u zavojima, do prijevoja Ravnog samara. To je najviša

točka te šumske ceste (1175 m). Na sljedećem račvanju biramo desni krak ceste, koji vodi na vrh Panos. Zapravo, pitanje je može li se to nazvati cestom, no na prevaljenim smo kilometrima ionako već sasvim snizili sve kriterije. Ovakvu vožnju treba doživjeti i teško ju je opisati. Auto skače po ličkoj inačici lunaparka, provlačeći se kroz gustu velebitsku šumu. Vožnja je kao jahanje na divljoj devi: gore-dolje, lijevo-desno, naprijed-nazad. Reli Pariz – Dakar i Camel trophy – sve to imate ovdje u velebitskim šumama.

Najzad stižemo do proširenja pod Panosom gdje se nalazi planinarski smjerokaz prema Velikom Stolcu. Ondje je i velika ploča s upozorenjem o zabrani »osmatranja« i fotografiranja, koju je postavila bivša JNA. Lokalni grafiteri dopunili su natpis dopisavši nekoliko svojih poruka, a opći dojam upotpunjuje i rupičasto prozračivanje koje je izveo neki korisnik kalašnjikova.

Krećemo pješice lagano uzbrdo na planinarsku stazu. Nalazimo se na dionici Velebitskoga planinarskog puta. Na nekim su mjestima stabla s desne strane toliko pognuta nad stazom da moramo silaziti s nje. Neko nas vrijeme prati kukavica sa svojim

ku-ku-ku. »Malo veći kamen desno, uzdužna grana na stazi, kameni usjek – budi oprezan, dubok spust, stuba gore, balvan preko staze, grana lijevo u visini glave, dužim korakom prodi u dubinu između kamena...« Zahvaljujući uputama videćeg pratitelja Nikole napredovanje mi nije teško.

Usred ove bukove šumetine nailazimo na jame-tinu povećih dimenzija, pravi velebitski bezdan. Ubrzo izbijamo na travnati proplanak. Odijevamo jakne jer vjetar puše li ga puše. Izmjenjuju se šuma i proplanci, a na jednom od njih nailazimo na potpis krda divljih svinja – mnoštvo rupa u travi. Ponovno šumetina, no sada smo već blizu cilju. Markirana staza ubrzo stiže do skloništa u Šugarskoj dulibi, no mi se upućujemo desno kraticom prema vrhu Velikog Stolca. Za uspon s trase Velebitskoga planinarskog puta treba oko jedan sat. Slijedi za mene potpuno novo iskustvo, hodamo po debelom biljnom tepihu oštrotuzbrdo do vršne zaravni i na kraju njome do vrha. Označen je hrpom kamenja, a na većem kamenu pokraj nje je metalni žig. S vrha se pruža pregledan panoramski vidik prema moru, a otok Pag vidi se u cijeloj dužini. Budući da je Veliki Stolac najviši u primorskom nizu vrhova koji

s istočne strane zakriljuje Šugarsku dulibu, dobro se vidi cijeli južni Velebit. Na širem području Velikoga Stolca, na ograničenom prostoru, nalazi se jedno od četiri poznata nalazišta endemske velebitske degenije.

Ne znam kako degenija, ali mi smo se s vrha sklonili u zavjetrinu na zaslужen odmor, degustaciju ličke slanine, orašastih plodova, slavonske panone, kruha sa sjemenkama i bez sjemenki, te tekuće prerađevine hmelja. Nakon više od tri sata hoda sve je prijalo i grijalo osim hladnog vjetra koji nas tjeran da navučemo i jakne i kape.

Silazimo po travnatom tepihu natrag do markiranoga uzdužnog puta, sve bez ikakvih teškoća, u odličnom društvu i po prihvatljivom vremenu. Za malo više od dva sata ponovno smo kod auta. Slijedi repriza demonstracije moći terenskoga automobila – na jednom smo se mjestu vozili toliko nagnuti da se nisam usudio udahnuti. No i to smo prošli te se dokotrljali do asfalta, na kojem su se kotači ponovno navikavali na ravnu podlogu. Zahvaljujući Tomislavu, u povratku nabavljamo ukusan lički suvenir – sir škripavac. Bio je to uistinu nezaboravan dan!

Vidik s vrha Velikog Stolca prema najvišim vrhovima južnog Velebita

Prvo ispitivanje speleološkog užeta u Hrvatskoj

Vlado Božić, Zagreb

Sustavna speleološka istraživanja u Hrvatskoj počela su tek po završetku Drugoga svjetskog rata osnivanjem speleoloških sekcija u planinarskim društvima. Godine 1949. osnovana je prva speleološka sekција u Planinarskom društvu »Zagreb«, a odmah poslije toga takve su sekcije osnovane i u drugim većim planinarskim društvima. Bila je to dobra osnova za sveobuhvatnija speleološka istraživanja.

Budući da se u to vrijeme, tijekom 50-ih godina 20. stoljeća, u Hrvatskoj nije mogla

nabaviti odgovarajuća speleološka oprema, članovi speleoloških udruženja morali su se snalaziti na razne načine. Najvažniji dio istraživačke opreme, speleološke ljestve, izrađivali su sami, a za osiguranje speleologa na ljestvama u prvo su vrijeme rabili alpinističku užad. Nova su užeta bila skupa pa su alpinisti svoja rashodovana užeta poklonili svojim kolegama speleoložima. Takvu užad alpinisti nisu više htjeli upotrebljavati uglavnom zato što su pretrpjela pad. Smatrali su da ih speleolozi još mogu koristiti jer oni, zbog svoje tehnologije istraživanja, nikad ne doživljavaju slične padove.

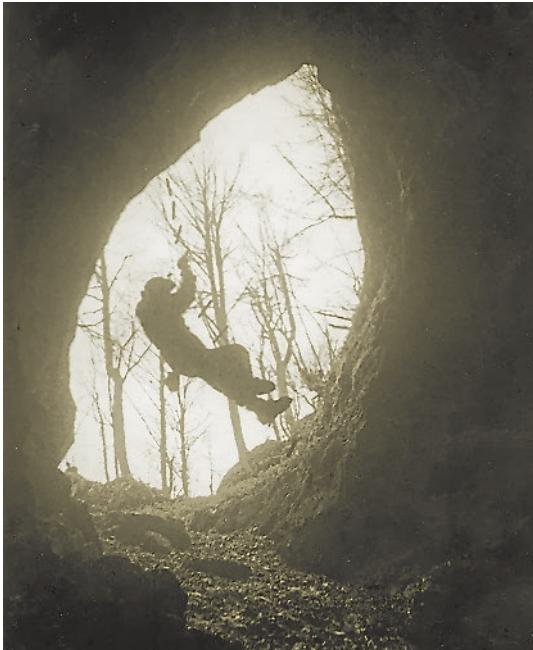
Ipak, članovi Speleološkog odsjeka (1956. naziv Speleološka sekcija promijenjen je u Speleološki odsjek), nakanili su takva poklonjena, rabljena alpinistička užeta ispitati. Prilika se pružila početkom 1957. kada su članovi Speleološkog odsjeka PD-a »Željezničar« istraživali jame u okolini Tounja. Prikladno mjesto za ispitivanje našli su u jami Rabatinki, jedan kilometar zapadno od željezničke stanice Tounj. Rabatinka je ustvari špilja s ovalnim jamskim otvorom veličine 15×10 metara, s vrlo strmim, širokim kanalom. Duga je oko 110 m i duboka oko 50 metara, a pruža se u smjeru sjevera, tako da oko podneva sunčevo svjetlo prodire duboko u nju. U istočnoj stijeni špilje nalazi se polica (niša) s koje je bilo moguće spustiti speleološke ljestve oko 12 metara, do strmoga, ali mekanog sipara od sitnoga kamenja i zemlje. Tu smo željeli ispitati alpinističko uže koje smo u istraživanjima upotrebljavali za osiguranje i utvrditi može li ono izdržati pad speleologa s ljestava.

Po ljestvama sam se penjao ja, navezan na rabljeno konopljinu uže, dok me odozgo osiguravao Vlado Kalata. Simulirajući pad, skočio sam s ljestava, najprije blizu dna. Uže je izdržalo pad. Ponovio sam »pad« s malo veće visine, a uže je izdržalo i taj put. Ispitivanje je ponovljeno, ovaj

Testiranje užeta u jami Rabatinki 1957.

SLAVKO MARIJANAC

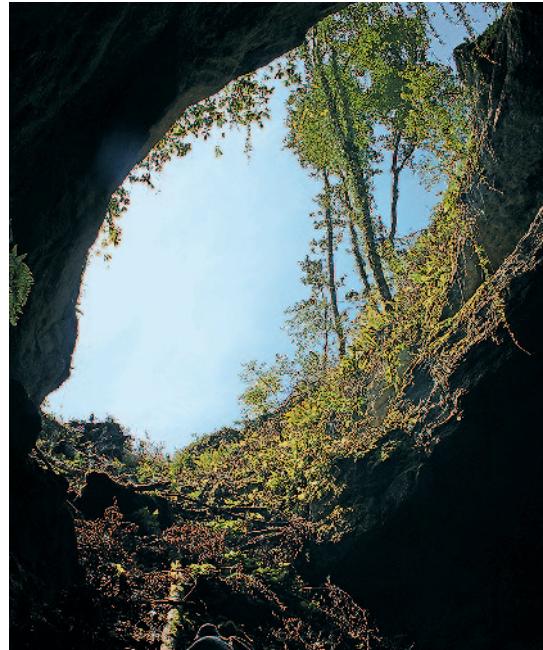

Ulez u Rabatinku 1957...

put opet blizu dna. Tada je uže puklo »ko konac«, a ja sam paо na sipar i otkotrljao se niz njega, srećom bez ozljeda. Bio je to šok za nas jer smo po izgledu užeta zaključili da ne može puknuti. Zabrinuli smo se!

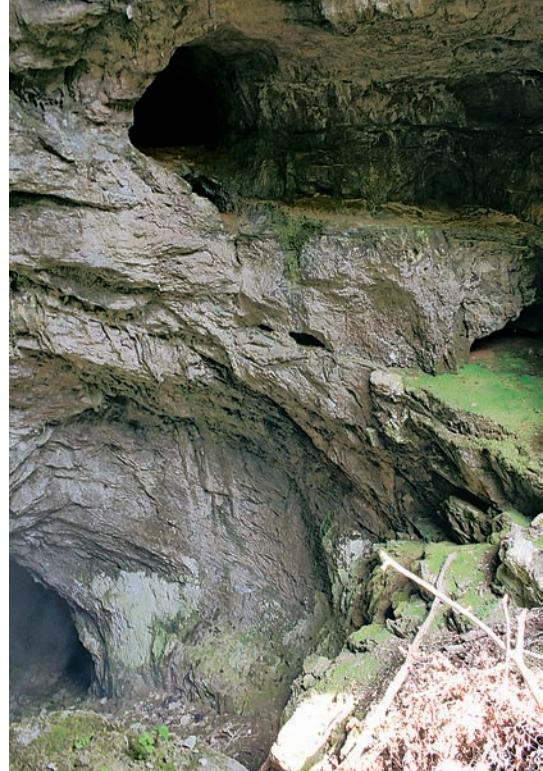
Tim smo ispitivanjem utvrdili da rabljeno uže od konoplje može izdržati jedan pad, ali ne više. O tome smo odmah usmeno obavijestili svoje kolege koji su također upotrebljavali rabljenu užad. Tko je god mogao, od tada je nabavljaо novu užad.

O tom ispitivanju tada nisam pisao па to sada ispravljam ovim memoarskim osvrtom. Na to su me potaknula dva događaja. Prvi je što je u ostavštini pokojnog Slavka Marjanca njegov sin Tihomir nedavno pronašao dvije fotografije za koje nije znao što prikazuju. Na njima sam prepoznaо mjesto u jami Rabatinki i sebe na ljestvama. Zaboravio sam da nas je Slavko tada slikao i da nas je bilo više iz »Željezničara«. Drugi se događaj zbio 3. rujna 2016., kada sam ponovno bio u Rabatinku i odmah uočio mjesto gdje smo ispitivali uže. U Rabatinku sam došao s kolegama Milivojem Uroićem i Meom Bombardelli radi postavljanja evidencijske pločice. Na mjestu gdje sam tada paо s ljestava sada ima više krupnoga kamenja i danas na tom mjestu zasi-gurno ne bismo više provodili slično ispitivanje.

...i 2016.

Zadovoljstvo mi je bilo na licu mjesta oživjeti događaje od prije 59 godina!

PLANINARSKI PUTOVI

Premještanje staze kod planinarskog doma na Okiću

Od planinarskog doma »Dr. Maks Plotnikov« pod Okićem u Samoborskom gorju može se markiranim planinarskim putovima krenuti u šest smjerova. Posebno je popularna staza koja od Okića vodi prema Plešivici i Rudama. Njezin je početak, međutim, done-davno bio predmetom spora pa je problem ljetos riješen izmjешtanjem toga dijela puta.

Od doma je put vodio preko livade i potoka Okićnice u šumu, a zatim uzbrdo. Kod doma je bio putokaz u smjeru vrha Plešivice (1:30 h), a sljedeća je markacija bila daleko na livadi, na usamljenom drvetu. Ugažene staze nije bilo pa je svatko hodao drugim putom. Putokaz prema Plešivici je nestao, a uz cestu iznad doma postavljeno je više stupova i razapeta je mreža kako bi se onemogućio prijelaz preko livade. Tek od potoka uzbrdo kroz šumu put je markiran, ali vapi za obnovom. Vlasnici livade iz obližnjeg zaselka Gornjih Goričkih žalili su se na opskrbnika doma pod Okićem, smatrajući da on planinare upućuje preko livade. Zategnuto stanje između opskrbnika i mještana trajalo je više godina.

Markacijska sekcija HPD-a »Japetić« ljetos je obnovila markacije iz Samobora (od hotela »Lavica«) do planinarskog doma pod Okićem i dalje do Okić-grada, a usto tražila mogućnost zamjenske trase za opisani sporni dio. Pregledano je nekoliko putova, ali nisu bili pogodni. Naposljetku je pronađena jedva uočljiva stazica kroz šumu, koja vodi desnom obalom potoka Okićnice. Stazica je proširena kopanjem, a usput je uklonjeno granje i naslaga lišća. Zatim su načinjene dvije putokazne ploče. Iz naše arhive uzeti su podaci

Putokazna ploča kod planinarskog doma Dr. Maks Plotnikov

o vremenima hoda do pojedinih odredišta. Prva ploča postavljena je na betonski stup kod doma, uz dopuštenje vlasnice dijela livade, koje je dala kad smo joj objasnili da planinari više neće hodati livadom. Druga je ploča postavljena 150 metara od doma i 10 metara iza novog mosta na Okićnici. Tu se put račva: desno za Plešivicu i Rude preko Kotara, a lijevo za Sv. Martin i Sv. Nedelju, Popovdolsku pećinu i Novo Selo Okićko. Nova dionica puta je markirana – od putokaza uz potok do postojeće markirane staze. Ovom malom markacijskom akcijom zadovoljni su planinari, vlasnici livade i opskrbnik planinarskog doma pod Okićem.

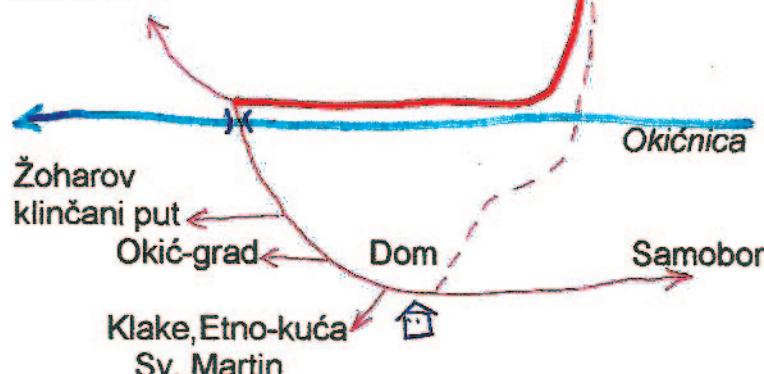
Spomenimo usput da nakon višegodišnje neaktivnosti, markacisti PDS-a »Velebit« iz Zagreba nastavljaju s održavanjem markiranog puta od Sv. Martina do planinarskog doma pod Okićem i dalje novom trasom prema Plešivici do križanja u Kotarima.

Zdenko Kristijan

Novo selo Okićko

Popovdolska pećina

Sv. Martin

Uređen pristup Cerinskom viru

U središnjem dijelu Samoborskoga gorja, u zaselku Cerini, koji je dio sela Šipačkoga Brega, tijekom prošle godine završena je izgradnja nove planinarske kuće »Cerinski vir«. Otvorena je 29. kolovoza 2015. a nalazi se u blizini najljepšeg slapa u Samoborskom gorju, Cerinskoga vira.

HPD »Sveti Patrik« malo je planinarsko društvo, osnovano u siječnju 2004., a ima stotinjak članova. Nakon obnove stare zidanice i njenog otvaranja u kolovozu prošle godine, društvo je u srpnju ove godine nastavilo s radovima u okolini. Čišćenjem prilaznog puta do slapa Cerinskoga vira, koji je nakon eksploracije šume bio zapušten, dovršen je posao koji su lani započeli članovi Markacijske sekcije HPD-a »Japetić«, a opisan je u prošlom broju »Hrvatskog planinara«. Radnu je akciju potpomoglo Gradsko poglavarstvo grada Samobora, a na poziv vodstva društva odazvali su se uglavnom mlađi članovi, koji su pet dana čistili potok Javorec, uređivali prilazne putove te iznosili smeće i granje nizvodno od Cerinskog vira. Načinjena su dva mosta preko potoka Javorca, koja će planinarima olakšati prijelaz potoka. Očišćeno je i područje oko slapa, pa je planinarima i izletnicima omogućen lagan prilaz do podnožja Cerinskog vira. Za neko drugo vrijeme ostavljen je uređenje staze koja uza slap vodi dalje prema Japetiću i gostinjcu sv. Bernarda na Velikom Lovniku.

Slap Cerinski vir samoborski su planinari »otkrili« 1927. vraćajući se s »Mesićeve kuće« na Japetiću. Iste je godine HPD-ova podružnica »Japetić« markirala pristupni put iz Smeroviča, od gostionice Mike Dumića do slapa, a poslije i do Japetića. Prvih godina slap je posjetilo mnogo planinara i turista. Dio staze uz potok

Nova putokazna ploča i most na potoku Cerini

Javorec do slapa uređivan je svakih pet do deset godina zbog urušavanja staze na strmoj padini ili nabujalog potoka nakon proloma oblaka i podrivanja dijela staze. Put od Cerinskog vira do Šoćeve kuće označen je 1935., no posljednjih šest desetljeća nije bio markiran.

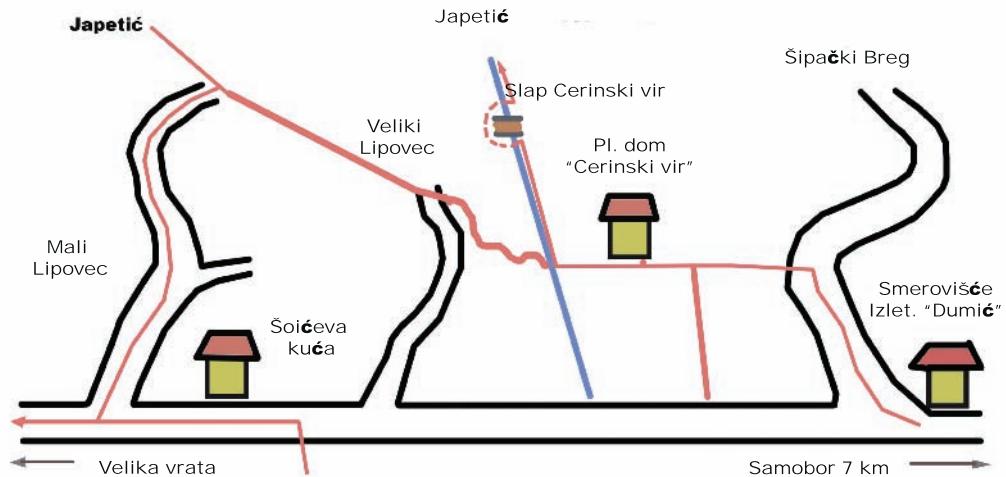
Uz postojeći markirani put od Smeroviča do planinarskog doma »Cerinski vir« (30 min) ljetos je trasiran te planinarskim oznakama i putokazima obilježen novi planinarski put koji počinje na cesti Smerovič - Mali Lipovec. Početak puta je kod prve vikendice, otprilike 700 metara od izletišta »Dumić« u Smeroviču. Uz cestu se može parkirati više automobila. Potok Lipovečka Gradna prelazi se pješačkim mostom. Za 20 minuta stiže se do planinarske kuće »Cerinski vir«. Put se odatle spušta pet minuta do potoka Javorca, gdje je križanje kod mosta. Širokom stazom uz potok stiže se za 10 minuta do drugog mosta i podnožja slapa.

Od podnožja slapa Cerinskoga vira vodi strma stazica kojom se za samo pet minuta stiže do staze iznad slapa. Ta zahtjevna dionica opasna je za prosječnog planinara, a posebno nakon kiše ili kada na tlu ima snijega i leda. Od slapa uzvodno u smjeru Japetića staza je zarasla do prvog križanja. Od podnožja slapa preporučujemo povratak do prvog mosta i dalje novim markiranim putom preko Velikog Lipovca.

Preko prvog mosta staza se uspinje u serpentinama do sela Velikog Lipovca, do kojeg se stiže za 20 minuta. Put prolazi kroz selo uz kapelu Svete Obitelji i nastavlja 30 minuta travnatim kolnim putom, s kojeg se pružaju lijepi vidici na greben Oštrca i Lipovec-grad na njegovoj padini. Na zavodu se put spaja s postojećim putom koji od Šoćeve kuće u Malom Lipovcu vodi na Japetić stazom »preko livada«, koja je poznata pod tim nazivom iako su livade sve manje i manje.

Priprema putokazne ploče

Dosad je planinarski dom »Cerinski vir« bio »sljepo crijevo« jer mu je jedini prilaz bio iz Smerovišća. Odsad je markiranim putem preko Velikog Lipovca povezan sa Šoćevom kućom (1 h) te gostinjem sv. Bernarda i planinarskim domom »Žitnica« na Japetiću (2:15 h).

Novi planinarski put i tekstove za putokazne ploče osmislio je, u dogovoru s vodstvom HPD-a »Sveti Patrik«, vrstan poznavatelj Samoborskog gorja, markacist i dugogodišnji planinar Zdenko Kristijan, član HPD-a »Japetić« iz Samobora. Markiranje staze je

uz Zdenka izveo i Branko Delost, markacist iz HPD-a »Sveti Patrik«. Putokazne ploče, jednakoga izgleda kao svi planinarski putokazi u Samoborskom gorju, postavljene su na novom planinarskom putu posljednjega dana mjeseca kolovoza, a postavili su ih Marko Hrkač, Radovan Librić i Vlado Kenda. Izradili su ih Ante Blažević, Marko Hrkač i Tomislav Ivir.

Nastavak uređenja planinarskog puta uza slap i dalje stazom uz potok Javorec očekuje se nagodinu, kad će se proslaviti i 90. obljetnica »otkrića« Cerinskog vira.
Radovan Librić

IN MEMORIAM

Franjo Marković (1919. – 2016.)

Umro je planinar koji se bosonog penjao na Klek i doživio 97 godina.

Ogulinski planinar Franjo Marković rođen je 1919. u siromašnoj obitelji. Stoga i nije čudno da se kao mladić odlučio jedanput bosonog uspeti na Klek. HPD »Klek« mu je za to odalo priznanje u obliku plakete. Bio je velik planinar, vrlo marljiv i pošten čovjek, zaljubljen u Klek i susjedni Stožac. Održavao je staze i markacije do njihova vrha i pošumljavao Kneju i Kopanik. Od slomljene pile dao si je izraditi mačetu kojom je krčio i održavao planinarske staze od kolodvora Ogulin do Kleka i od Kneje

na Stožac. Bio je član poznate planinarske trojke, od kojih su preostala dvojica Viktor Kučić i Ferdo Uršan – obojica devedesetogodišnjaci. U HPD-u »Klek« Ogulin bio je dugo godina predsjednik Časnog suda koji, srećom, nije imao posla. Radio je u katastru ogulinske općine do umirovljenja. U 90. godini smješten je u starački dom u okviru ogulinske bolnice. Umro je u 97. godini i сахаранjen na ogulinskom groblju Sv. Jakov 13. rujna, gdje se od njega dirljivim govorom oprostio planinarski senior devedesetogodišnji Miljenko Pavešić.

Miljenko Pavešić

Održan 6. Speleo-film festival

U subotu 24. rujna na starom gradu Dubovcu održan je 6. Speleo-film festival. Ovogodišnje izdanje festivala privuklo je stotinjak planinara i speleologa iz raznih dijelova Hrvatske, ali i mnogo drugih zaljubljenika u prirodne ljepote iz Karlovca i okolice. Organizator festivala bila je udruga »Osmica« iz Karlovca, a pokrovitelji Grad Karlovac, Turistička zajednica Grada Karlovca i Hrvatski planinarski savez.

Speleološki film jedan je od najvažnijih rezultata speleoloških istraživanja, budući da na svjetlo dana iznosi prirodne vrijednosti i ljepote impresivnih podzemnih prostora, koji su fizički dostupni tek malom broju ljudi – speleoložima. Vrijednosti snimljenih kadrova pod zemljom posebno su velike ako ih sagledamo iz perspektive običnoga gledatelja. I ovaj su put gledatelji u prikazanim filmovima mogli saznati mnogošto o ljepotama speleoloških ukrasa te o velikom turističkom potencijalu podzemnog svijeta, raznolikom životu u podzemlju koji je prepoznatljiv i kao jedan od nositelja bioraznolikosti Republike Hrvatske. Bilo je tu filmova o speleološkim istraživanjima te o ekspedicijama u

razne egzotične krajeve svijeta, vrijednim znanstvenim spoznajama i znanstvenim istraživanjima koja se provode u podzemlju te o brojnim drugim temama vezanim uz istraživanje podzemlja.

U konkurenciji za nagrade ove je godine sudjelovalo 14 filmova s tri kontinenta, iz 8 zemalja, čime je naš festival poprimio zapažen nacionalni i međunarodni karakter, kao jedan od rijetkih festivala s tom tematikom u svijetu. Odlukom sedmeročlane komisije nagrade su dodijeljene sljedećim filmovima: 4. mjesto osvojio je film »The guardian of the caves« autora Cristiana Camilla Chica iz Kolumbije, 3. mjesto film »Prometheus – Orda cave« autora Andreya Gorbunova i Anne Erman iz Rusije, 2. mjesto film »Lovci na človeške ribice« autora Cirila Mlinara - Cica iz Slovenije, a 1. mjesto film »From the blue into the dark« autora Olivera Scholla iz Njemačke. Vrijedne nagrade za najbolje filmove osigurali su sponzori Elwork, Northland professional, BiM sport, AB studio Barjaković, Turistička zajednica Grada Karlovca i Paviljon Katzler. Organizacijski odbor Festivala i udruga »Osmica« iz Karlovca svima zahvaljuju na potpori u organizaciji Speleo-film festivala.

Damir Basara

ALPINIZAM

WICM – Međunarodni ženski alpinistički skup u Walesu

Pinnacle Club, britanski alpinistički klub koji okuplja žene koje se bave raznim vrstama penjanja, a primarno alpinizmom, uz pomoć BMC-a (krovne britanske alpinističke asocijacije) organizirao je ljetos, od 12. do 19. lipnja u Walesu međunarodni ženski alpinistički susret – Woman International Climbing Meet (WICM). Cilj je bio okupljanje alpinistica iz svih dijelova svijeta radi druženja, razmjene iskustava, osnaživanja ženske

alpinističke zajednice i prezentacije britanskog »trad« penjanja koje je jedinstveno u svijetu zbog snažne etike vezane uz način uspona. Sličan susret Pinnacle Club je posljednji put organizirao prije tridesetak godina.

Zahvaljujući Komisiji za alpinizam HPS-a našla sam se među dvadesetak sudionica iz raznih zemalja, kojima se na skupu pridružilo više od 60 alpinistica svih generacija iz Velike Britanije. Baza skupa bio je

Llanberis Pass, odnosno planinarski dom Ynys Ettws, odakle se svakoga dana odlazio na obližnja ili pak malo udaljenija velška penjališta – uglavnom Llanberis Pass, Tremadog i Gogarth. Vrijeme nije bilo idealno, ali smo se ipak gotovo svaki dan penjali, osim dana kad nas je kiša potjerala iz smjerova već u jutarnjim satima. Svaka sudionica penjala se s nekoliko britanskih penjačica, koje su goćama iz drugih zemalja predstavljale penjališta i britanski način penjanja.

Naglasak je bio na karakterističnom britanskom »trad« penjanju, tj. penjanju potpuno neosiguranih smjerova u kojima nema već postavljenih sidrišta. Riječ je o smjerovima u kojima postavljanje bilo kakve fiksne, točnije »trajne« opreme u svrhu međuosiguranja, pa čak i klinova, nije dopušteno – penje se uglavnom na frendove, čokove i heksove.

U večernjim satima održano je nekoliko predavanja, a kao hrvatska predstavnica na skupu, na poziv organizatorica održala sam predavanje o mogućnostima penjanja u Hrvatskoj. Sudionicama sam predstavila izbor najzanimljivijih penjališta na području Istre i Dalmacije, no naglasak sam stavila na penjanje dugih smjerova u Paklenici te predstavila tradicionalno Big wall speed climbing – BWSC natjecanje u svibnju. Sudionice skupa, od kojih su se neke već penjale u Paklenici davnih godina, kada smjerovi još nisu bili opremljeni spitovima, bile

su oduševljene prikazanim mogućnostima i mnoge su izrazile želju za dolaskom u Hrvatsku.

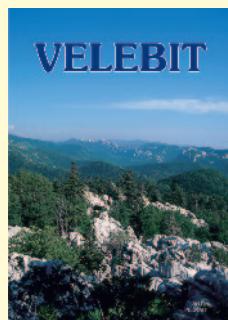
Osim penjanja i predavanja, imale smo priliku posjetiti tvornicu DMM-a u Walesu, te vidjeti kako ta mala, ali poznata velška kompanija proizvodi penjačku opremu. Moje partnerice u smjerovima koje sam ispenjala bile su Charlie Low, Ann Blandford, Peri Strachino i Alison Athroll. Penjanje s inspirativnim ženama, od kojih su neke već u petom desetljeću života, ali se penju i dalje, bilo je jedno od najboljih iskustava sa skupa u Walesu.

Po povratku u Hrvatsku održala sam predavanje u svom matičnom klubu, Riječkom alpinističkom klubu, o iskustvu »trad« penjanja u Velikoj Britaniji, britanskoj penjačkoj etici, načinu ocjenjivanja smjerova i dojmovima sa skupa.

Osim ispenjanih smjerova u različitim tipovima britanskih stijena – od dolorita do kvarcita, i upoznavanja s britanskim »trad« penjanjem koje podrazumijeva pomalo drugačije principe i etiku od onih na koje su hrvatski alpinisti navikli u Alpama, sudjelovanje na skupu omogućilo mi je i da sklopim nova poznanstva u penjačkoj zajednici te dobijem dodatan uvid u organizaciju takvog međunarodnog skupa. Skup je bio organiziran na vrlo visokoj razini, a pripreman je gotovo godinu dana na volonterskoj, no vrlo profesionalnoj osnovi.

Vedrana Simićević

PREKO 60% POPUSTA !!!

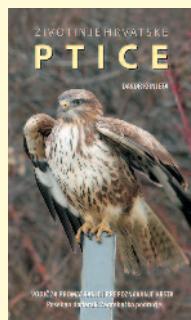

VELEBIT

Autor: Ante Pelivan

- fotomonografa
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez

CJENA: 190,00 kn

PTICE

Autor: Davor Krnjeta

- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografija boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez

CJENA: 260,00 kn

VODIČ PO PRISTUPAČNIM

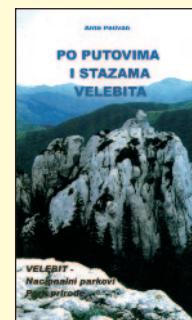
ŠPILJAMA I JAMAMA U

HRVATSKOJ

Autor: Vlado Božići

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez

CJENA: 210,00 kn

PO PUTOVIMA I STAZAMA

VELEBITA

Autor: Ante Pelivan

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez

CJENA: 60,00 kn

ZRMANJA, KRKA, CETINA

i njihovi potoci

Autor: Ante Pelivan

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez

CJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn

Sadašnja AKCIJSKA cijena je 290,00 kn

Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno.

(poštarsina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058

e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

Opća skupština UIAA, IMS i MMM

Opća skupština UIAA

Opća skupština UIAA ove je godina održana u Brixenu (Bressanone) u talijanskom Južnom Tirolu, od 12. do 16. listopada. To najvažnije svjetsko okupljanje predstavnika nacionalnih planinarskih saveza i drugih udruženih članica ove godine bilo je i izborno, jer su se birali predsjednik i članovi svih tijela (Upravni odbor, Izvršni odbor i devet komisija) UIAA.

Tih dana u večernjim satima u briksenskom »Forumu«, gdje je preko dana zasjedala UIAA, održavao se poznat i prestižan festival International Mountain Summit (IMS). Posebno dojmljiv doživljaj za predstavnike u Skupštini UIAA bio je posjet Messner Mountain

Skupština UIAA

Frits Vrijlandt, predsjednik UIAA

Museumu (MMM), u Firmianu pokraj Bolzana, gdje ih je ugostio Reinhold Messner.

Skupštinu UIAA organizirao je Alpenverein Südtirol (AVS). Nazočilo je 110 predstavnika iz 69 država sa šest kontinenata, a ukupno stanje članstva UIAA prije sjednice bilo je: 64 punopravnih, 18 pridruženih, 8 članica promatrača i jedan savez s posebnim statusom - Međunarodna skyrunning federacija (ISF). Predstavnik HPS-a u skupštinstvima UIAA je glavni tajnik Darko Berljak (prvi puta bio je na zasjedanju UIAA 1992. u Japanu).

Skupština je sadržavala 15 točaka dnevnog reda, a trajala je osam sati. U prvom dijelu usvojena su

Reinhold Messner - počasni član UIAA

izvješća predsjednika te izvješća o radu Ureda i marketinga UIAA. Nakon toga je predstavljeno i u punopravno članstvo UIAA primljeno novih pet planinarskih saveza. To su savezi iz **Afganistana** (Afghanistan Climbing & Mountaineering Federation), **Kazahstana** (Mountaineering and Sport Climbing Federation of the Republic of Kazakhstan), **Albanije** (Albanian Mountaineering Federation), **Guatemale** (Federacion Nacional de Andinismo de Guatemala) i **Maroka** (Federation Royale Marocaine de Ski et Montagnes). Donesena je i odluka o isključenju pet članica, ako do kraja godine ne plate članarinu koju duguju za posljednje dvije godine.

Najvažnija točka dnevnog reda bila je usvajanje Strategije UIAA za razdoblje od sljedeće četiri godine. Nakon duge rasprave, strategija je usvojena velikom većinom, a praćenje realizacije Strategije provodit će se na svakoj Općoj skupštini. Godišnji proračun UIAA je oko 700 tisuća švicarskih franaka. Oko 41% prihoda dolazi od članarina, 16% od licenci za ateste planinarske opreme s UIAA znakom, 32% od sponzora, 7% od donacija i 4% od ostalih prihoda. Potvrđeno je financijsko izvješće za 2015. i finansijski plan za 2017. godinu. Predstavljen je rad i rezultati devet komisija UIAA u posljednjih godinu dana te su usvojena svi izvješća o njihovim djelatnostima. Udruženje »Mountain Wilderness« iz Francuske četvrti je dobitnik UIAA godišnje nagrade za zaštitu prirode. Frits Vrijlandt iz Nizozemske ponovno je izabran za predsjednika UIAA (to mu je drugi mandat). Donesene su i odluke o sljedećim gradovima domaćinima skupština UIAA: u 2017. to će biti Teheran u Iranu, a 2018. Ulan Bator u Mongoliji. Završni akt Opće skupštine UIAA 2016. bilo je proglašenje Reinholda Messnera počasnim članom UIAA, i to simbolično u njegovom rodnom mjestu Brixenu.

Dan prije Skupštine UIAA održan je sastanak europskih planinarskih saveza oko već višegodišnje teme osnivanja Europske unije planinarskih saveza (EUMA), za koju neke članice UIAA nemaju razumjevanja. Ipak, nazočni predstavnici izrazili su potporu tom prijedlogu pod uvjetom da Radna skupina doradi nedavno dostavljen prijedlog statuta te organizacije. Formalno osnivanje očekuje se u proljeće 2017. godine, a prije toga dogоворит će se u kojoj će državi i gradu biti sjedište EUMA-e.

IMS (International Mountain Summit)

Na tom jedinstvenom događaju u Brixenu svake se godine sredinom listopada okupljaju najpoznatiji svjetski alpinisti, ekstremni skijaši i penjači. Na IMS festivalu prikazuju se filmovi i održavaju predavanja o njihovim o najvećim dostignućima, a nakon toga se uz aktivno sudjelovanje brojnog gledateljstva

izmjenjuju iskustva, razmjenjuju ideje te vodi rasprava o najnovijim temama iz svijeta planina, povezujući entuzijazam i ciljeve raznih generacija penjača. Ove su godine u programu sudjelovali desetci vrhunskih alpinista - od Nives Meroi, Romana Beneta, Markusa Edera, Hanspetra Eisendlea, Hansjörga Auera, Oswalda Öelza do Reinholda Messnera i Ueli Stecka. Potonji je okupljene impresionirao filmom o solo usponima kroz južnu stijenu Annapurne (8091 m) u samo 28 sati te kroz sjevernu stijenu Eigera, za 2 sata i 22 minute. Na IMS-u su proglašene i podjeljene visoke novčane nagrade u natječaju za najbolje planinske fotografije u svijetu iz kategorija: planinska priroda, planine iz zraka, akcija u planini i ljudi u planinama. Ta fotografksa remek-djela ne mogu se opisati, već ih se mora vidjeti.

MMM (Messner Mountain Museum)

Projekt MMM sastoji se od šest muzeja na različitim lokacijama u Dolomitima: Firmianu, Juvalu, u blizini Cortine, Suldenu, Ripi i na skijalištu Kronplatz, a sve je osmislio i ostvario najpoznatiji svjetski alpinist Reinhold Messner. Uz mnogobrojne ekstremne uspone, on je prvi čovjek koji se popeo na svih 14 osamstisućnjaka i prvi koji se popeo na najviši vrh svijeta Mt Everest bez uporabe kisika iz boca. Svaki od navedenih šest muzeja tematski je drugačiji, no najatraktivniji i najveći po broju izloženih predmeta je onaj u Firmianu, u dvorcu

Dvorac-muzej Sigmundskron pokraj Bolzana

Unutrašnjost Messnerovog planinarskog muzeja

Sigmundskron pokraj Bolzana. Okružen je planinskim vrhovima, a posjetitelji se po nizu staza, vrtova, zidina, stuba, u kulama i drugim prostorima, pa i ispod zemlje, upoznaju s izlošcima iz cijelog svijeta. Mogu se tu vidjeti geologija planina svijeta, mitske planine raznih civilizacija, priča o vjerskom značenju planina u životima ljudi, skulpture i umjetničke slike. Ima tu mnogo zanimljivosti iz povijesti planinarstva i alpinizma, opreme koja se koristila na ekspedicijama. Također, tu su izlošci koji svjedoče o utjecaju masovnog turizma na okoliš u Alpama. Jedna kula posvećena je povijesti tog područja i borbi za nezavisnost Južnog Tirola.

Imao sam zadovoljstvo malo porazgovarati s Messnerom. Sjetio se svojeg posjeta Zagrebu krajem 1972. godine. Tada nije bio poznat kao danas, a došao je kao predstavnik jedne sportske tvrtke na turističkoj izložbi na Zagrebačkom velesajmu. Članovi Komisije za alpinizam pozvali su ga u Planinarski savez Hrvatske, na druženje s našim penjačima i vrlo rado se odazvao, no sve ih je iznenadio te održao dia-predavanje o svojoj ekspediciji na Manaslu i usponu kroz njegovu jugozapadnu stijenu. Poslije toga zadržao se u razgovoru u našem Savezu gotovo do ponoći. Danas se cijene nekih njegovog predavanja kreću i do 10.000 eura plus putni troškovi. Inače, Messner je vrlo dobro upoznat i s hrvatskim himalajskim ekspedicijama.

Darko Berljak

Reinhold Messner i Darko Berljak

Obilježena tužna obljetnica na Vlaškom gradu

U nedjelju 25. rujna 2016. PK »Split« i HPS obilježili su 10. godišnjicu tragične pogibije trojice planinara, Mire Duplančića, Ive Miluna i Zorana Skračića. Nestali su zauvijek, otklizavši po zaledenoj padini u vječnost. Iza njih su ostali neutješni članovi obitelji i mnogobrojni prijatelji još uvijek bez odgovora kako i zašto. Nesreća je proglašavana najvećom planinarskom nesrećom u Hrvatskoj, ali to nije bila nikakva utjeha za sve nas koji smo se s njima družili i planinarili.

PK »Split« i Hrvatski planinarski savez postavili su na mjestu njihove pogibije spomen-ploču koju redovito svih ovih godina posjećujemo prisjećajući se svojih prijatelja.

Tako je bilo i ove godine. Dva autobusa planinara i članova obitelji poginulih krenuli su iz Splita, preko Benkovca i Obrovca, do prijevoja kod Tulovih greda. Odatle su unajmljenim terencima svi sudionici prevezeni do Malog Libinja, gdje je počeo uspon do Vlaškoga grada i mjesta gdje se nalazi spomen-ploča (dva i pol sata). Tu su se nazočnima obratili predstavnici PK-a »Split« i u ime HPS-a predsjednik Izvršnog odbora Vladimir Novak.

Tužno je bilo prisjetiti se prijatelja kojih više nema, a sva tuga kao da je pretočena i u posljednju poruku

SALVATORE MILANO

Komemoracija na mjestu stradanja splitskih planinara

koju je Zoran večer uoči pogibije poslao supruzi: »Ako pogledaš u mjesec, vidjet ćeš i nas, ispod Svetog brda u skloništu, uz malu vatu i toplu peć. Mjesecina, a svugdje snijeg.«

Salvatore Milano

SALVATORE MILANO

Okupljeni planinari na mjestu stradanja kod Vlaškoga grada na južnom Velebitu

Vinkovački planinari u narodnim nošnjama na Orljaku

»Vinkovačke jeseni« na dugootočkom Orljaku

Ljetnu je sezonu planinarenja HPD »Dirov brijege« iz Vinkovaca obilježio nesvakidašnjim planinarskim izletom od 2. do 5. rujna po zadarskom arhipelagu. Kako su planinari istinski zaljubljenici tradicije i Slavonije, članovi toga društva na neobičan su način povezali ravnicu, planine i more, odjenuvši se na jednomete od najljepših otočkih vrhova – Orljaku na Dugome otoku – u slavonske nošnje, te tako, među ostalim, promovirali i 51. Vinkovačke jeseni.

Vinkovačke su jeseni najveća folklorna manifestacija u ovom dijelu Europe, koja u vrijeme kada priroda čovjeku vraća uloženo i kada plodovi poprimaju najljepše jesenske boje, okuplja gotovo 8000 sudionika. Već 51 godinu ta manifestacija slavi hrvatsku tradiciju u obliku brojnih događanja: Folklorne večeri, Državne smotre folklora, Dječje Vinkovačke jeseni, Šokačkih divana, brojnih koncerata, izložaba i drugih događanja te Svečanog mimohoda, kada dugom vinkovačkom ulicom kreće rijeka ljudi odjevena u narodne nošnje. Ove su godine počele 8., a završile 18. rujna.

Dvoje vinkovačkih planinara, Željko Takšić i Ksenija Petričić, povrh toga što su zaljubljenici u planinarenje, dugogodišnji su folkloraši. Kako su planinari vedroga duha, zaljubljenici u prirodu i tradiciju, u Društvu se rodila zamisao da se na nekom planinskom vrhu odjenu u narodne nošnje i fotografiraju. Lijepi pejzaži Dugoga otoka, spoj planina i mora, bili su izvrsna prilika za ostvarenje te zamisli. U ruksacima su, osim standardnih planinarskih rekvizita, ponijeli i

slavonske narodne nošnje, odjenuli ih, te je tako nastala fotografija na kojoj Željko i Ksenija odjeveni u slavonsku tradicijsku nošnju stoe 301 metar iznad mora na vrhu Orljaku, zagledani u otoke i more zadarskog arhipelaga.

Iako Orljak nije najviši vrh Dugoga otoka, dostojna je zamjena nepristupačnom vrhu Veloj straži (338 m). Zbog trajektnih veza iz Zadra (prije je trajekt u 8 sati ujutro), sat i pol hoda po najvećoj vrućini, ali uz pregršt volje, šaku smijeha i kap vode, bio je dovoljan toj slavonskoj ekipi da uživa u usponu i prekrasnom vidiku.

Valja spomenuti još jednu posebnost Dugoga otoka – uvalu Telašćicu koja je 1988. proglašena parkom prirode zbog iznimno vrijednoga biljnoga i životinjskoga svijeta, geoloških i geomorfoloških fenomena te arheološkoga nasljeđa. Nalazi se na krajnjem jugoistočnom dijelu Dugoga otoka, okružena s 13 otoka i otočića.

Nakon uspona, kratkoga obilaska i povratka na kopno, vinkovački su planinari noćili na Viru, za što zahvalnost duguju dugogodišnjoj članici HPD-a »Dirov brijege« Vesni Tunuković, koja ih je gostoljubivo smjestila u svojoj vikendici. Pri povratku u Slavoniju neizostavan je bio posjet staroj jezgri Zadra (Morske orgulje, Pozdrav suncu, Pet bunara i dr.).

Spomenimo da su se vinkovački planinari ljetos uspeli i na Prominu, Trtar, Petrovac, Klek, Bijele i Samarske stijene te sudjelovali na 66. Danu slavonskih planinara na Krndiji i Orahovačkom jezeru, a u listopadu otišli na vrhove Biokova, Dinare, Karlovačkog pokoplja, Korduna i Banovine. Bit će, dakle, prilike za neke nove zamisli i lijepе fotografije s hrvatskih planinskih vrhova.

Ksenija Petričić

Dilj-gora popločana stopama školaraca

Subotnji je dan osvanuo u oblačnom izdanju. Nije to nimalo uplašilo najmlađe članove planinarske skupine »Dumina«, najveselije sekcije osjećkoga PD-a »Zanatlija«, koji su čvrsto odlučili provesti još jedan dan u prirodi. Prognoza za 17. rujna nije bila obećavajuća, ali je zaključeno da to neće omesti izlet oko 140 osnovnoškolaca i srednjoškolaca. Tri autobusa napunila su se veselim učenicima koji nisu skrivali svoje uzbudjenje. Pod budnim okom svojih učiteljica – Ksenije Vilić iz OŠ Franje Krežme i Tihane Pavičić iz II. gimnazije, učenici su krenuli u novu planinarsku pustolovinu. U izvedbi i organiziranju izleta sudjelovale su još Jela Knežević, profesorica I. gimnazije u Osijeku, i Višnja Matić, psihologinja iz SOS Dječjeg sela Ladimirevci. Izletu su se priključili i neki roditelji, koji su željeli zajedno sa svojom djecom doživjeti planinu. Upravo je to recept prema kojem funkcioniра ta najveća planinarska skupina djece i mladih u Slavoniji.

Okupljamo se u Osijeku u 8 sati. Prvi nam je cilj Rastušje, naselje pod južnim obroncima Dilj-gore, gdje nas dočekuju članovi PD-a »Dilj gora«. Druženje započinjemo posjetom spomeniku slavonske tradicijske kulture – rodnoj kući hrvatskoga književnika i pjesnika, akademika Dragutina Tadijanovića. Ispred pjesnikove

rodne kuće u Rastušju pozdravlja nas njegov naslijednik Miroslav Bjelobrk, koji nam približava Tadijanovićevu dušu govoreći o njegovu životu i radu. Pokazuje nam kuću i štagalj, a mi svoje dojmove utiskujemo u spomen-knjigu. Kuća je tijekom vremena doživljavala manje izmjene i prilagodbe, no u osnovi je ostala ista graničarska kuća koja zorno svjedoči da je brodski kraj umio iznjedriti velikane pisane riječi koji su iz materijalnog siromaštva stvorili bogatstvo duha.

Kišica počinje rominjati, a mi pozdravljamo Rastušje i kuću iza čijih je prozora »dugo u noć, u zimsku bijelu noć« ostalo sjećanje na najljepšu ljubavnu poeziju te se upućujemo poljima na kojima su rasla »visoka žuta žita«. Planinarskom stazom protegla se kolona malenih planinara koji su pozorno koračali s naprtnjačama na svojim krhkim leđima. Bez obzira na jutarnju kišu, dan je predivan! Neprocjenjivo je zadovoljstvo promatrati male planinare, blatne, ali sretne, kako zajednički prelaze prepreke i svladavaju napore te kako slobodno trče gore-dolje. Laganim, ali sigurnim korakom preko zelenih polja, pa preko potoka, malo uzbrdo, zalazimo i u »Šumu Striborova«.

Likovi od drveta iz carstva mašte naše književnice Ivane Brlić-Mažuranić vraćaju nas u djetinjstvo. Misli nam ispunjavaju »priče iz davnine«, koje su nas nekad oduševljavale. Ovdje imamo vremena za duži odmor.

Obiteljska sekcija »Dumina« HPD-a »Zanatlija« u Šumi Striborovoju

Kolona malenih planinara na stazi prema Šumi Striborovoj

Sav je prostor ispunjen zadovoljstvom, srećom i veseljem na dječjim licima. Omiljeni likovi iz bajke unijeli su dodatnu živost u vesela dječja srca.

Nakon fotografiranja s omiljenim likovima nastavljamo dionicom preko Brodskog brda do planinarskog doma »Đuro Pilar«, gdje je priređena prava planinarska veselica. Vatrica je naložena, a štapovi su našiljeni i spremni za pripremu roštilja. Pečenje kobasica i slanine svakom je djetu – i malomu i velikomu – favorit izleta. Dugo guštamo u pripremljenim delicijama i izležavamo se na pokrivačima. Sunce je pobijedilo oblake pa nam cijelo popodne ugodno sja. Domaćini su se pobrinuli da osiguraju i brojne društvene igre. Dječaci su uživali u nogometu, djevojčice u badmintonu. Bilo je tu i preskačanja užeta, pikada, kuglanja ili jednostavno upijanja sunčevih zraka.

Dugo će im ostati u sjećanju taj dan. Sklopljeno je mnogo novih prijateljstava. Prehodane su neke nove planinarske i životne staze. Uz zajedničke igre i zabavu djeca su se družila i osjetila zadovoljstvo koje pruža zajedništvo, a koje se izgubilo u ovim modernim vremenima.

Svi su sudionici izleta u svojim planinarskim dnevnicima žigom zabilježili još lijep jedan izlet. Po zadovoljnim i sretnim licima vidjelo se da su ispunjena očekivanja malenih planinara. Osjećaj zadovoljstva donio im je najveću nagradu – dječji osmijeh, važniji i ljepši od ičega na svijetu. Ovaj je dan bio ispunjen ljubavlju, igrom i radošću. Danas su uživali biti djeca, a odrasli su im nastojali uljepšati dan, izmamiti osmijeh i pomoći u nevolji.

Bio je ovo jedan u nizu izleta osjećih školaraca u organizaciji Planinarske skupine »Dumina« PD-a

»Zanatlija«. Hvala organizatorima koji su se potrudili organizirati jedan takav zahtjevan pohod, koji je bio škola i za djecu i za roditelje. Posebno hvala dragim prijateljima iz PD-a »Dilj gora« koji su omogućili djeci da otkriju radosti istraživanja te se nesobično skrbili o malima i velikima. Nema ničega ljepšeg, nego kad dijete poželi ponovno ići na planinarski izlet.

Valentina Bušić

Kapelaši na Kavkazu

Članovi HPD-a »Kapela« iz Zagreba ljetos su organizirali i poduzeli planinarsku ekspediciju »Kavkaz 2016«. Sudjelovalo je osmoro članova. U Gruziji, vrlo zanimljivoj i slikovitoj zemlji, boravili su od 22. srpnja do 7. kolovoza. Glavni je cilj ekspedicije bio uspon na 5047 metara visok vrh Kazbek, koji se smatra jednim od najljepših vrhova Gruzije. U drugom dijelu ekspedicije članovi su istraživali gorje Chauki te se svakog dana iz baznog logora uspinjali na lijepе tritisućnjake. U idiličnom krajobrazu, u kojem ne manjka visokogorskih izazova, ispenjali su nekoliko atraktivnih vrhova. Najteži od njih, Tikanadze (3467 m), ispenjali su alpinističkim smjerom ocjene III. Tu će avanturu, koja spada u najveće pothvate HPD-a »Kapela«, članovi ekspedicije pamtitи ponajprije po druženju u planinama rajskeg izgleda. Posljednja su dva dana izdvojena za razgledavanje Tbilisija i upoznavanje gruzijske indoeuropske kulture.

Matej Perkov

Na Kazbeku

»Kapela« svoj dan obilježila radno

Krajem ljeta, 17. i 18. rujna, tradicionalno se na Bijelim stijenama obilježava Dan HPD-a »Kapela«. Ove je godine taj svečani dan obilježilo radno ozrače u okolini planinarske kuće »Vinište«, koja je kontrolna točka Kapelskoga planinarskog puta. Mladići i djevojke nisu štedjeli truda kako bi subotu proveli popravljajući štetu nastalu uslijed olujnog nevremena koje je poharalo to područje. Srušen zid pored planinarske kuće opet je sazidan, a obavljeni su i brojni sitni popravci kako bi taj planinarski objekt i ubuduće mogao primati posjetitelje i služiti na ponos Kapelskom planinarskom putu. U nedjelju su se svi okupili kod kuće na Bijelim stijenama te posjetili vrh, na kojem su blagoslovljeni kapima posljednje ljetne kiše.

Matej Perkov

Izlet »Tragom putopisa Julija Kempfa – Izvor Orljave«

U subotu 17. rujna HPD »Sokolovac« organizirao je tradicionalni izlet »Tragom putopisa Julija Kempfa – Izvor Orljave«. Izlet je ostvaren prema davnoj želji dugogodišnjeg uvaženog člana dr. Josipa Garilovića. Budući da je cilj izleta bio Psunj, domaćini susreta bili su članovi HPD-a »Strmac« iz Nove Gradiške.

Susret novogradiških i požeških planinara započeo je okupljanjem u planinarskoj kući »Strmac«. Okupljenim planinarima pozdravnim riječima obratio se predsjednik HPD-a »Strmac« Drago Urbanić, a za njim i predsjednik HPD-a »Sokolovac« Predrag Livak, koji se osvrnuo na rad i djelo Julija Kempfa.

Kempf je u siječnju 1901. u »Hrvatskom planinaru« objavio članak »Na izvoru Orljave« u kojem kaže: »Požeška bi dolina, ta starorimska 'Vallis aurea', mnogo gubila na svojim čarima, da iz okolnih gora ne izbjiga silesija izvora i potočića, koji osyežaju i natapaju cielo to blagoslovljeno požeško polje... Izvori Orljave vuku radoznalog planinara iz ubave požeške doline tamo na zapad pod klisure mrkog Psunja (984 m).«

Četrdesetak planinara uputilo se prema Javorici, gdje se nalazi izvor glavne žile naše Požeške kotline. Na izvoru je Predrag Livak održao kratak govor o neobičnom mjestu i Orljavi, koja tu dobiva samo svoju vodu, a nastaje u dalnjem toku od dva raznoimena potoka, Maslešice i Dragičevca, te upoznao požeške planinare s osnovnim podacima o Orljavi. Izlet, koji su vodili Željko Brčić Duša i Krunoslav Malenic, trajao je osam sati. Domaćini su za umorne planinare priredili tradicionalni planinarski grah i kolače. No, to nije bio kraj: mogućnost penjanja na umjetnu stijenu kraj planinarske kuće sve je oduševio. Rijetki su se i ohrabrili, a neki su došli i do vrha. Poučno, rekreativno i zabavno!

Snježana Poljak

Ivan Štefičar – 44 i pol sata trčanja k ostvarenju višegodišnjeg sna

Ultra-Trail du Mont-Blanc (UTMB), ultimativan izazov svakog *ultra-trail* trkača. Ove je godine na tom maratonu od 26. do 28. kolovoza sudjelovao hrvatski natjecatelj Ivan Štefičar, tajnik PD-a »Pusti duh« iz Lepoglave, dopredsjednik SPK-a »Direkt« iz Lepoglave, instruktor sportskog penjanja i planinarski vodič A, C i D kategorije te član Stanice planinarskih vodiča Varaždin.

UTMB je utrka koja natjecateljima nudi drugačiji izazov osim ubočajene borbe s vremenom. Ovo je utrka u kojoj si sam protiv planine. Planine koja je poznata kao jedna od najsmrtonosnijih na svijetu, čija je težina godinama inspiracija mnogim avanturistima. Trčati u sjeni Mont Blanca, prolazeći terenom različite konfiguracije i visinske razlike, s nepredvidljivim vremenom, od kiše (pa i snijega) do visokih temperatura, izazov je veći od natjecanja s drugim sudionicima utrke. Utrka je duga 170 kilometara i na njoj se svladava 10.000 metara uspona. Trasa vodi kroz Francusku, Italiju i Švicarsku. Prolazeći kroz rijeke, glečere i surov alpski teren, kroz tri zemlje, ta najnemilosrdnija europska utrka natjecatelje vodi na čak deset planinskih vrhova. Sa startom i ciljem u Chamonixu, većina natjecatelja na stazi provede dvije noći, budući da je vremenski limit za utrku 46 sati i 30 minuta.

Prve godine održavanja ove utrke (2003.) sudjelovalo je 700 natjecatelja. Ove se godine za sudjelovanje prijavilo čak 5500 kandidata, od čega je samo njih oko 2300 iz 87 zemalja dobilo priliku za sudjelovanje. A od tih 2300 najboljih ultratrkača na svijetu, njih više od 800 nije uspjelo završiti utrku u zadanom vremenu.

Biti »finišer« utrke UTMB san je svakog pravog *ultra-trail* trkača. Ništa se ne može usporediti s prolaskom kroz središte Chamonixa nakon dva dana i dvije noći, ulicama prepunima ljudi koji navijaju za svakog trkača kao da je prvi i viču »courage!« i »allez, allez!« te zvone zvonima. Tada se zaborave i nestanu svi demoni s kojima su se natjecatelji borili tijekom noći i svi bolovi,

Na izvoru Orljave

Na kraju trke, u Chamonixu

poteškoće i borbe. Prepoznajući svu težinu utrke te fizičku i psihičku snagu potrebnu za njezin završetak, publika i organizatori svakom natjecatelju pružaju nezaboravan osjećaj pri prolasku kroz ciljnu ravninu, kao da je osvajač olimpijskog odličja. A Vangelisov »Conquest of Paradise«, koji je svirao na startu utrke i odzvanjao gradom kada se ulazilo u cilj, dugo će još odzvanjano u glavama svakog sudionika UTMB-a. Ivan Štefičar

je na cilj stigao u nedjelju, nakon 44 sata i 28 minuta, uspješno završivši jedan od najtežih ultramaratona današnjice.

Za opskrbu, opremu, hranu i ostale potrepštine, kao i potporu tijekom utrke, skrbio se mladi bračni par Krunoslav Rukelj i Elena Avramenko. Poseban doprinos dao je i magistar kineziologije Kristijan Bizek, koji je kao osobni trener zaslužan za odličan program Štefičarovih baznih priprema. Kvalifikacije, pripreme, kotizacija i ostali troškovi bili su također jedna stuba koju je trebalo prijeći prije dolaska na start, pa treba zahvaliti i sponzorima koji su pomogli u ostvarenju toga pothvata. To su PD »Pusti duh«, IZO-ING hidroizolacijski sustavi, Mobilisis, Parkovi d.d., ACT Plavec, Velpro, Servis hidraulike Herceg, Automobili Lončar, Oikon, SRD 315 Sjeverozapad, Konzum, Šareni slon, Bravarski obrt Pokos, Godina d.o.o. i Sindikat policije Hrvatske.

Članovi PD-a »Pusti duh« Marjan Lonjak i Ivan Štefičar s hrvatskom trobojnicom u Chamonixu

Međunarodno natjecanje u planinarskoj orijentaciji

Na Pokljuki u Julijskim Alpama (Slovenija) održano je 1. i 2. listopada međunarodno natjecanje u planinarskoj orijentaciji (IMOC – International mountaineering orienteering competition). To je skup vještina i znanja u korištenju orientacijske i planinarske opreme pri kretanju planinskim terenom. Takva su natjecanja

bila vrlo popularna 60-ih i 70-ih godina 20. stoljeća, a s vremenom se iz planinarske orijentacije razvio i organizacijski osamostalio orijentacijski sport. Bitno je naglasiti da u planinarskoj orijentaciji nema trčanja, nego je riječ o klasičnom planinarenju s određenim ciljevima i zadacima. Cilj je ovoga susreta bio obnova planinarske orijentacije na takav tradicionalan način. Organizator toga međunarodnog susreta bila je Planinska zveza Slovenije, a natjecanje je pripremljeno na razini Balkanske planinarske unije (BMU). Osim domaćina iz Slovenije, sudjelovali su i planinari iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije, Crne Gore i Makedonije.

Hrvatski planinarski savez predstavlja je petroclani tim koji su sačinjavali Stjepan Posavec (PD »Zagorske steze«, Zabok i HPD »Kapela«, Zagreb), Alan Čaplar (HPD »Željezničar«, Zagreb), Anita Kristian (PD »Sveti Patrik«, Samobor), Tanja Grivičić (HPD »Zagreb-Matica«) i Davor Oršanić (HPD »Željezničar«). Natjecanje se sastojalo od dnevne i noćne orijentacije. Na natjecanju je sudjelovalo ukupno 18 timova u tri dobne kategorije (juniori, odrasli i seniori). Osim točnosti u orijentaciji, bodovalo se opće planinarsko znanje, praktične vještine te opremljenost timova. Osnova za

ALAN ČAPLAR

Vođa ekipe Stjepan Posavec ovjerava posjet kontrolnoj točki

orientaciju bio je planinarski zemljovid Triglava mjerila 1 : 25 000. Staze su bile vrlo dugačke pa su timovi na terenu proveli ukupno oko 12 sati i prehodali više od 30 kilometara.

Najbolje rezultate u sve tri kategorije ostvarili su slovenski planinari. Hrvatski se tim natjecao u seniorskoj kategoriji i ostvario peto mjesto. Posebno vrijedi naglasiti da je hrvatska ekipa uspješno pronašla sve tražene kontrolne točke te ostvarila najbolje rezultate u pisanim testu (prvo mjesto) i rješavanju zadataka na »živim« kontrolnim točkama (čvorovi, prva pomoć, određivanje azimuta, poznavanje noćne orijentacije, blic-testovi znanja) – ne samo u svojoj kategoriji, nego u svim kategorijama zajedno.

Alan Čaplar

Hrvatska ekipa na kontrolnoj točki

Tim HPS-a sudjelovao na Tjednu planinarstva i penjanja u Češkoj

Od 25. rujna do 2. listopada održan je na penjački i planinarski atraktivnom području Adršpach u Češkoj Tjedan planinarstva i penjanja. To je prvi od pet takvih susreta u okviru programa »Penjanje za sve«, koji sufinancira Europska unija putem fonda Erasmus+. U tom europskom projektu sudjeluju planinari i penjači iz Češke, Slovenije, Slovačke, Italije, Mađarske i Hrvatske.

Ciljevi su projekta »Penjanje za sve« popularizacija planinarstva i penjanja te osnaživanje kapaciteta za rad s novim, naročito mladim članstvom u organiziranom planinarstvu. Hrvatski planinarski savez već je otvorio posebne podstranice posvećene toj aktivnosti, u budućnosti će se detaljnije izvješćivati o događajima povezanim s projektom putem weba, ali i putem izvješća u »Hrvatskom planinaru«, predavanja u društvinama i klubovima te na namjenskim informativnim događanjima.

Hrvatski su planinarski savez na Tjednu planinarstva i penjanja u Češkoj predstavljali Ivana Podnar (HPD

Hrvatski planinari i penjači na Tjednu planinarstva i penjanja u Češkoj

»Željezničar«, HGSS), Dorijan Klasnić (PDS »Velebit«, SPVZ), Gordana Blažević Salopek (SPK »Ogulin«), Vladimir Mesarić (HPD »Željezničar«, HGSS), Gorana Škare (SPK »Zona«, HPD »Mosor«), Orsat Kratofil (HPD »Željezničar«), Tatjana Vujnović (PDS »Velebit«), Hrvoje Črnjak (HPD »Željezničar«), Ivan Štefićar (SPK »Direkt«, SPV Varaždin), Jagor Koprek (HPD »Zagreb-Matica«), Bruno Čipić (PDS »Velebit«), Barbara Gilić (SPK »Marulianus«), Tea Čalogović (HPD »Mosor«), Antonio Trogrlić (SPK »Marulianus«) i Antonijo Begić (HPD »Željezničar«).

Tijekom događanja u Češkoj, posebna je poslastica za penjače bila učenje o tehnikama i metodama penjanja

na pješčenjaku. U partnerstvu s kolegama iz HSČ-a uspješno je ispenjano više od stotinu različitih smjerova. Posebnost penjanja u Adršpachu je zabранa primjene metalnih tehničkih sredstava za međuosiguranje, što je novo iskustvo za brojne mlade sudionike Tjedna, kako iz partnerskih zemalja, tako i iz Hrvatske.

Tjedan je sadržavao i zanimljiva povjesna predavanja o razvoju planinarstva u Češkoj, a dodatnu je vrijednost imalo dvadesetak stručnih radionica o projektnim

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

U penjačkom području Adršpach

Penjanje u pješčenjacima Adršpacha

temama. Predstavnici HPS-a pokazali su se dobrim poznavateljima materije te vrlo aktivno pridonosili raspravama. Naš se tim posebno istaknuo izlaganjem o metodologiji i obuci te vrlo kvalitetnim izlaganjima o pristupu planinama, infrastrukturi, radu s djecom, radu s osobama treće životne dobi i osobama s posebnim potrebama, kao i promocijom penjanja u Hrvatskoj.

Kako bi se navedene tematske rasprave dobro pripremile, stručnu potporu pružili su još i Darko Berljak (PDS »Velebit«, HGSS), Alan Čaplar (HPD »Željezničar«, SPVZ), Marko Dukši (HPD »Željezničar«, SPVZ) i Alan Križanić (SPK »Durango«). Vrijedi istaknuti da projekt povezuje i udružuje snage četiriju komisija HPS-a – za alpinizam, sportsko penjanje, školovanje i vodiče, što je izvrstan primjer međukomisisjske suradnje kakva je usvojena u Strategiji razvoja hrvatskog planinarstva 2015. – 2025. Dorijan Klasnić

Čvrsnica – brdo iznad oblaka

Članovi HPD-a HZZO iz Požege, ukupno 45 njih, poduzelo je zanimljiv trodnevni izlet u Hercegovinu. Cilj je bila planina Čvrsnica (2228 m). Na put smo krenuli 23. rujna. Drugoga jutra, 24. rujna, uputili smo se do Masne Luke, a odatle, uz pomoć vodiča iz HPD-a »Pločno« iz Posušja, na planinu Čvrsnicu. Kod spomen-ploče Ivice Plazonića zapalili smo svijeću, malo se odmorili, pa nastavili zahtjevnim usponom. Na vrh je došlo 26 planinara. Pogled s vrha bio je tako savršen da se ne može opisati jer je vrijeme bilo izvanredno lijepo i

vedro! Na vrhu užitak zbog uspona, vidika i jako, jako dobrog društva.

Na Blidinje smo stigli s čeonim lampama na glavama, ali svi zdravi i sretni. Dvadesetero planinara koji su ostali na Blidinju obišli su jezero, grob Dive Grabovčeve, nekropolu stećaka i također su uživali. U nedjelju 25. rujna, na povratku s Blidinja. obišli smo Ramu, Franjevačku crkvu i etnografski muzej na Šćitu, a zatim uz zelene vode Vrbasa krenuli polako prema kući. Bio je to najbrojniji i najljepši godišnji izlet u devet godina postojanja HPD-a HZZO.

Nada Banović

Slavonski planinari na Pločnu

9. – 22. 11. Izložba planinarskih fotografija HPD-a Mosor Foto klub Split HPD Mosor, Split	11. 12. Dan PD-a Kamenjak Kamenjak PD Kamenjak, Rijeka
12. – 13. 11. Kutjevačko Martinje Krndija HPD Vidim, Kutjevo	11. 12. Ivanečkom planinarskom obilaznicom Ivanec PK Ivanec, Ivanec
12. 11. Ivanečko planinarsko Martinje Ivanec PK Ivanec, Ivanec	17. 12. Božićno-novogodišnja noć planinara Kozjak: pl. dom Malačka HPD Malačka – Donja Kaštela, Kaštel Stari
12. 11. Memorijalni Uspon na Strinčjeru Strinčjera HPD Dubrovnik, Dubrovnik	17. 12. Memorijalni pohod Fokinom stazom Psunj: Pakrac – pl. dom Omanovac PD Psunj, Pakrac
20. 11. Jesen na Dilju – pohod Prezdanak – Čardak Dilj gora HPD Tirkvica, Županja	17. 12. Noći pohod na Oštrec Samoborsko gorje: Prekrijeće – Oštrec HPD Željezničar, Zagreb
27. 11. Memorijalni pohod na Andinu baraku Papuk: Velika – pl. kuća Jezerce, Nevoljaš PD Mališčak, Velika	17. 12. Božićni pohod po Kalničkoj gredi Kalnik: Vratno – Kalnik PD Kalnik, Križevci
3. 12. Planinarski divani Osijek: planinarska zabava slavonskih planinara PD Žanatlija, Osijek	18. 12. Cvjetne staze Ravne gore (tisa) Ravna gora PD Ravna gora, Varaždin
3. 12. Planinarska noć u Međimurju Gornje Međimurje HPD Međimurje, Čakovec	18. 12. Dani planina Kozjak: pl. dom Pod Koludrom – Orlovo gnijezdo – Marića staje – Sv. Ante – pl. dom Pod Koludrom HPD Ante Bedalov, Kaštel Kambelovac
4. 12. Uspon na Srd Srđ HPD Dubrovnik, Dubrovnik	18. 12. 16. tradicionalni planinarski oproštaj sa starom godinom na Hahliću Grobničke Alpe PD Obruč, Jelenje
5. 12. 9. foto-izložba Planine Foto klub Color, Titov trg 6/2 PD Kamenjak, Rijeka	18. 12. Ćetiri godišnja doba – Zima na Oštrecu/Metlači Gospic – Oštrec Kaluđerovac – Metlača PD Željezničar, Gospic
10. 12. Pohod na Skitaču povodom dana sv. Lucije Skitača PD Skitaci, Labin	26. 12. Tradicionalni Uspon na Sniježnicu za Sv. Stjepana Sniježnica: Kuna Konavoska - Sveti Ilij HPD Dubrovnik, Dubrovnik
11. 12. Izlet u nepoznati Papuk, uz Međunarodni dan planina Papuk JU PP Papuk i Slavonski planinarski savez, Osijek	

Naručite planinarski kalendar za 2017. godinu!

Sredinom studenoga iz tiska izlazi atraktivan zidni kalendar HPS-a za 2017. godinu s odabranim fotografijama Velebita. Uz slike planinske prirode, u kalendaru je **pregled svih važnijih akcija u sljedećoj godini**. **Cijena kalendarja je 35 kuna**, a za narudžbe od 10 i više primjeraka preko planinarskih društava odobrava se **popust od 20%** (u društvu se sastavi popis i narudžbom društva naručuje se određeni broj kalendara, a HPS društvu potom šalje račun). U narudžbi treba naglasiti hoće li se kalendar izravno preuzeti u Uredu HPS-a ili ga treba slati poštom, a u tom slučaju u račun će biti uključeni i poštanski troškovi. **Format kalendarja je 48 x 33 cm**, a kao i prijašnjih godina, tvrda poštanska omotnica štititi ga od oštećenja na putu do naručitelja.

Narudžbe se primaju putem web-trgovine www.hps.hr, e-maila uredhps@hps.hr, telefona 01/48-24-142 i 01/48-23-624

Testirano sa srcem.

Naš DNK: istinski alpinizam. Naš laboratorij: planine. Naše proizvode podvrgnuli smo opsežnom sistematskom pregledu u sjeni veličanstvenih planina Eiger, Monch in Jungfrau. Dijagnoza: povišen puls zbog švicarske kvalitete. Nuspojave: pojačano izlučivanje endorfina i adrenalina. Sada sve ovisi o Vama – iskusite novu Mammutovu kolekciju.

www.mammut.ch

Kento Jacket Men

Ridge High GTX® Men

Trion Pro

MAMMUT®

Absolute alpine.